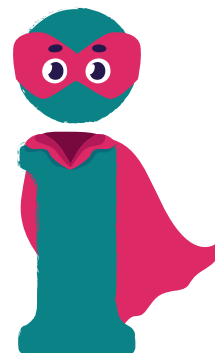

УРОКИ ДОБРОЧЕСНОСТІ

ПУТІВНИК ДЛЯ УЧНЯ. ЧАСТИНА 1

Blank area for writing, featuring horizontal dotted lines.

Авторки: Інна Большакова, Наталія Єфремова, Юлія Журлакова,
Ольга Мірошникова, Світлана Олексюк, Ганна Остапенко, Світлана Ройз

Упорядниця: Галина Титиш

Верстка, художнє оформлення посібників: Олена Марчишина

Літературна редакторка: Юлія Романенко

Координаторки: Наталія Церклевич, Катерина Костенко

Фото: depositphotos.com, freepik.com

ISBN 978-617-502-157-6

Забороняється відтворювати, зберігати в інформаційно-пошукових системах, передавати в будь-якій формі та будь-якими засобами — електронними, механічними та ін. способами — будь-яку частину цього видання без письмового дозволу правовласника — ГО «Смарт освіта».

Всі права застережено.

Чи можна навчати суспільної доброчесності в початковій школі? Як це допоможе зменшити прояви побутової корупції в майбутньому? Як обговорювати з молодшими школярами складні теми й ситуації, з якими вони стикаються в повсякденному житті? Як стимулювати дітей робити вибір на користь доброчесної поведінки?

Відповіді на ці та інші непрості запитання ви знайдете в посібниках «Уроки доброчесності»: «Путівник для вчителя» та «Путівник для учня» (у двох частинах), а також у рамковому документі, який є частиною комплексу навчальних матеріалів.

У посібниках є методичні рекомендації та детальні конспекти уроків, спрямовані на формування в учнів та учениць загальноновизнаних етичних цінностей — законослухняності, людяності, відповідальності, справедливості, чесності, гідності, служіння, що є основою доброчесної поведінки.

Матеріали посібників створено на засадах інтегрованого, компетентнісного, діяльнісного підходів. Вони відповідають вимогам чинного Державного стандарту початкової освіти й концепції «Нова українська школа» і призначені для впровадження в освітньому процесі початкової школи (3–4 класи).

Посібник видано у межах проєкту «Навчання суспільної доброчесності в українській початковій освіті як довготривалий та ефективний інструмент подолати «побутову корупцію», що реалізується ГО «Смарт освіта» у партнерстві з німецькою організацією Kinderhilfswerk ChildFund Deutschland («Дитячий Фонд Німеччини») за підтримки Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини (German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ))

Позиції та думки, викладені у посібнику, не обов'язково відображають погляди ChildFund Deutschland e.V. та Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини.

Посібник надано безоплатно як благодійну допомогу. Продаж або інше розповсюдження посібника в комерційних цілях заборонено.

Видано українською мовою.

Зміст

Вступ	4
Конверт цінностей	9
Тема 1. Навіщо потрібні правила?	13
Тема 2. Не будь байдужим!	19
Тема 3. Що означає бути відповідальним?	27
Тема 4. Я хочу жити в справедливому суспільстві	37
Тема 5. Суперечка інтересів	47
Додаткові матеріали	59
Заготовки для поробок	69

1. Познайомся з персонажем, який живе в цьому Путівнику.

Нумо знайомитися!
Я — Інт'ОК!
Чому мене так звуть?
Моє ім'я складається
з двох частин.

ІНТ

Скорочення від англійського слова
«integrity», яке українською ми
перекладаємо як «добročесність».

ОК

Як перекласти це слово? Обведи
українські відповідники серед
запропонованих слів:

ПОГАНО ЗГОДА НІ
ГАРАЗД ДОБРЕ

Скажімо доброчесності
«ТАК!».

Та перш ніж сказати це,
треба з'ясувати,
про що саме йдеться.

2. Прочитай визначення поняття «добродесність». Розфарбуй його.

Добродесність — це вибір людини діяти гідно та правильно навіть тоді, коли ніхто не бачить.

ДОБРОДЕСНІСТЬ

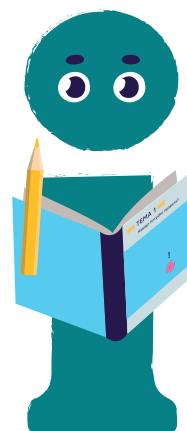
У світі, де панує добродесність, можна:

жити спокійно
й комфортно

отримувати допомогу,
коли вона потрібна

очікувати, що все
зроблено якнайкраще

знати, що всі
дотримуються правил

Я завжди
буду
поруч!

почуватися
захищеними

Правда ж, було б добре жити в такому світі? Для цього нам треба створювати його щодня й починати із себе: діяти добродесно!

Путівник, який ти тримаєш у руках, допоможе тобі робити вибір на користь добродесної поведінки в будь-якій ситуації.

Виконуючи завдання від сторінки до сторінки, ти утвердишся у своїх цінностях і відчуєш власну силу, яка допомагає чинити гідно.

3. Прочитай, як добродесне навчання впливає на життя.

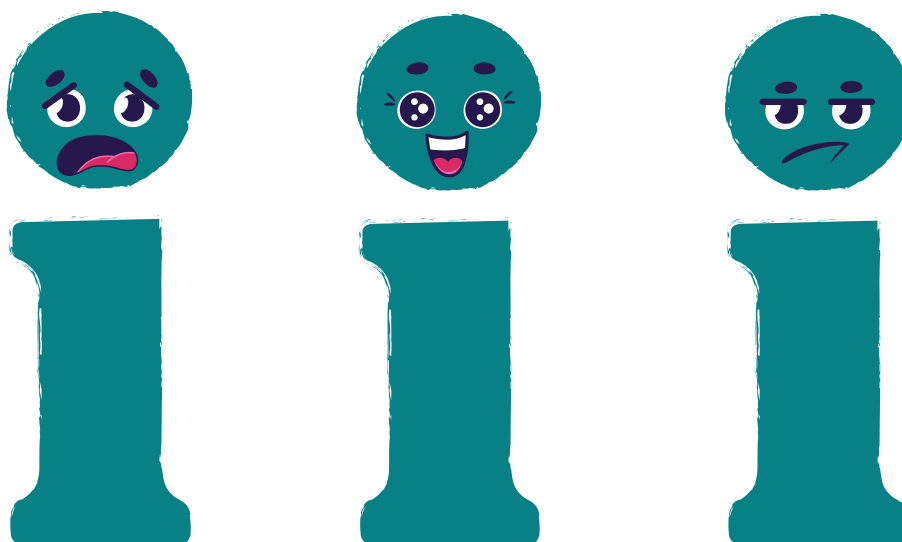
Надія добре вчилася в школі: відвідувала гурток із зоології, сумлінно виконувала завдання, не списувала на іспитах. Тепер вона професійна лікарка: може правильно встановити пацієнтові діагноз і призначити ліки, які допоможуть одужати.

- Продумай і запиши, які позитивні результати матимеш ти, якщо вчитимешся старанно й добродесно.

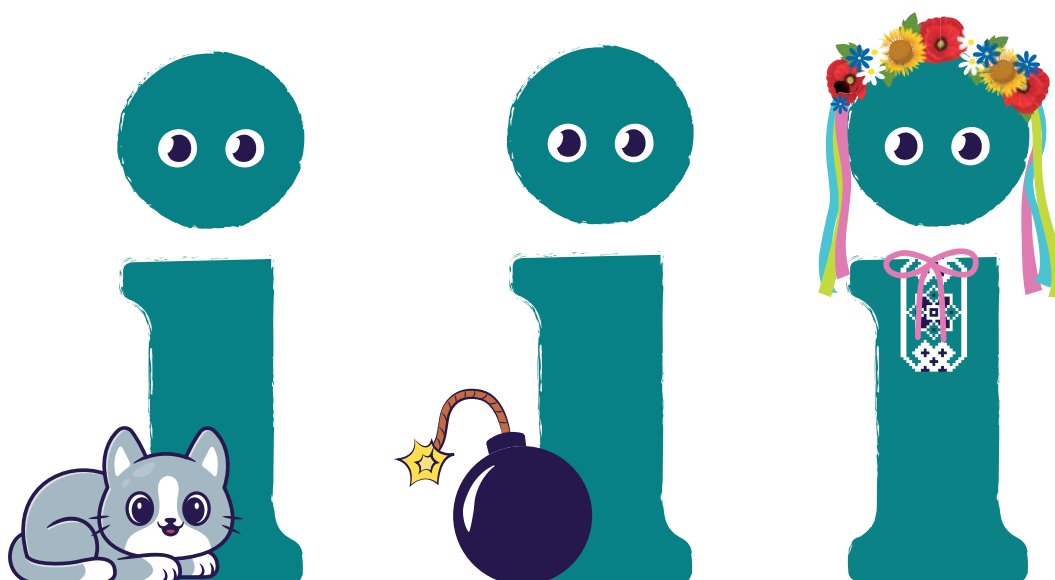
Я хочу стати і старанно вчуся.

4. Щоразу, коли зустрічаєш Інт'Ока на сторінках, відчуй його настрій та намалюй відповідний вираз обличчя — ротик, брівки. А на бажання — ще й зачіску та аксесуари.

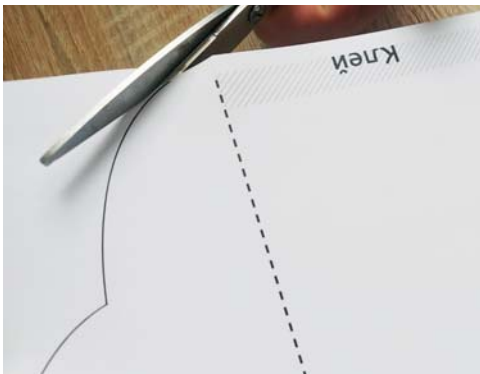
Поглянь, яким може бути Інт'ОК. Чому?

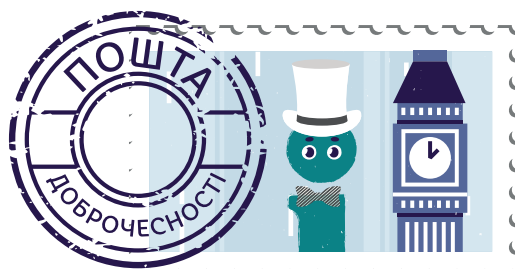
Намалюй мені різні емоції,
будь ласка!

5. З наступної сторінки зроби конверт. У ньому ти зберігатимеш усі поробки, які виготовлятимеш на уроках. Виріж фігурку Ін'ОКа. Намалюй його так, як хочеш. Поклади в конверт.

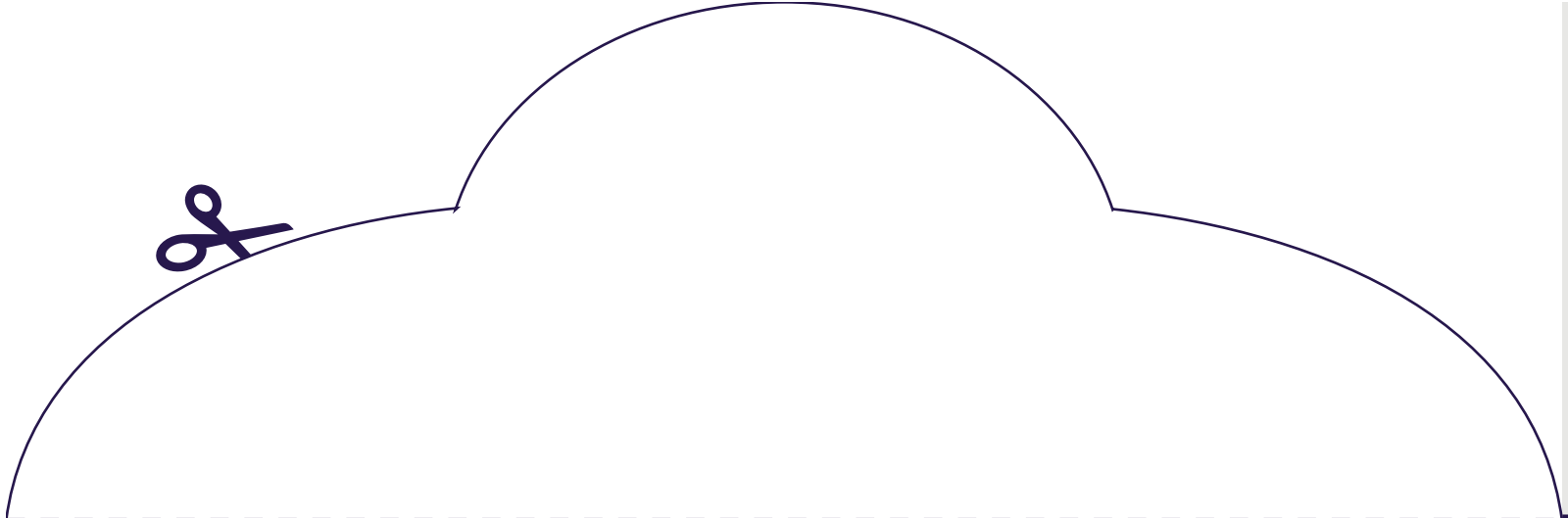
До
наступної
зустрічі!

КОНВЕРТ

ЦІННОСТЕЙ

Клей

Клей

Клей

Клей

Клей

Клей

Клей

Клей

Клей

УМОВНІ ПОЗНАЧКИ

Лінія відрізу

Лінія згину

Ділянка, яку треба
намастити клеєм

Клей

Клей

Клей

Клей

Клей

Клей

Клей

Клей

Клей

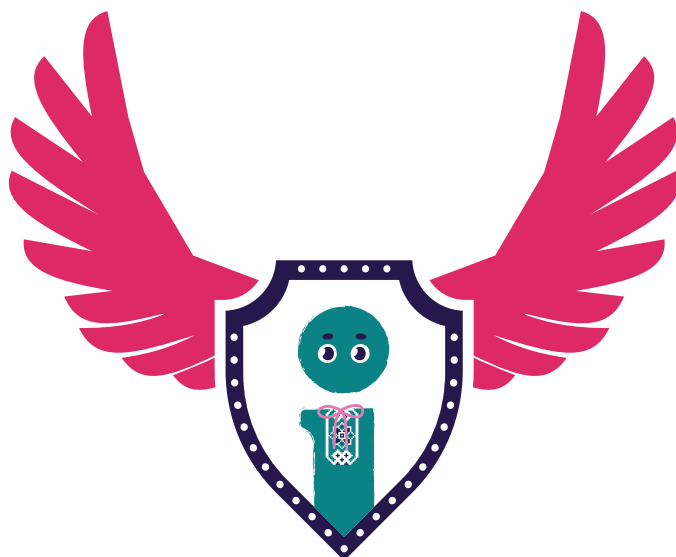
УМОВНІ ПОЗНАЧКИ

Лінія відрізу

Лінія згину

Ділянка, яку треба
намастити клеєм

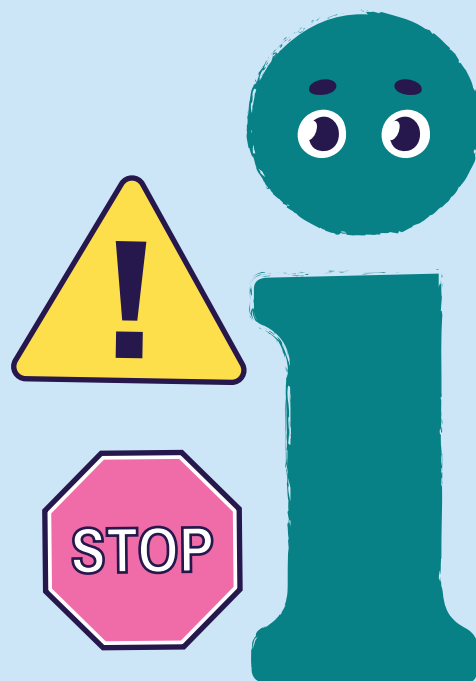
ТЕМА 1

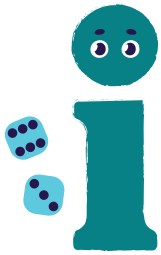
Навіщо потрібні правила?

Гм...
Треба подумати...

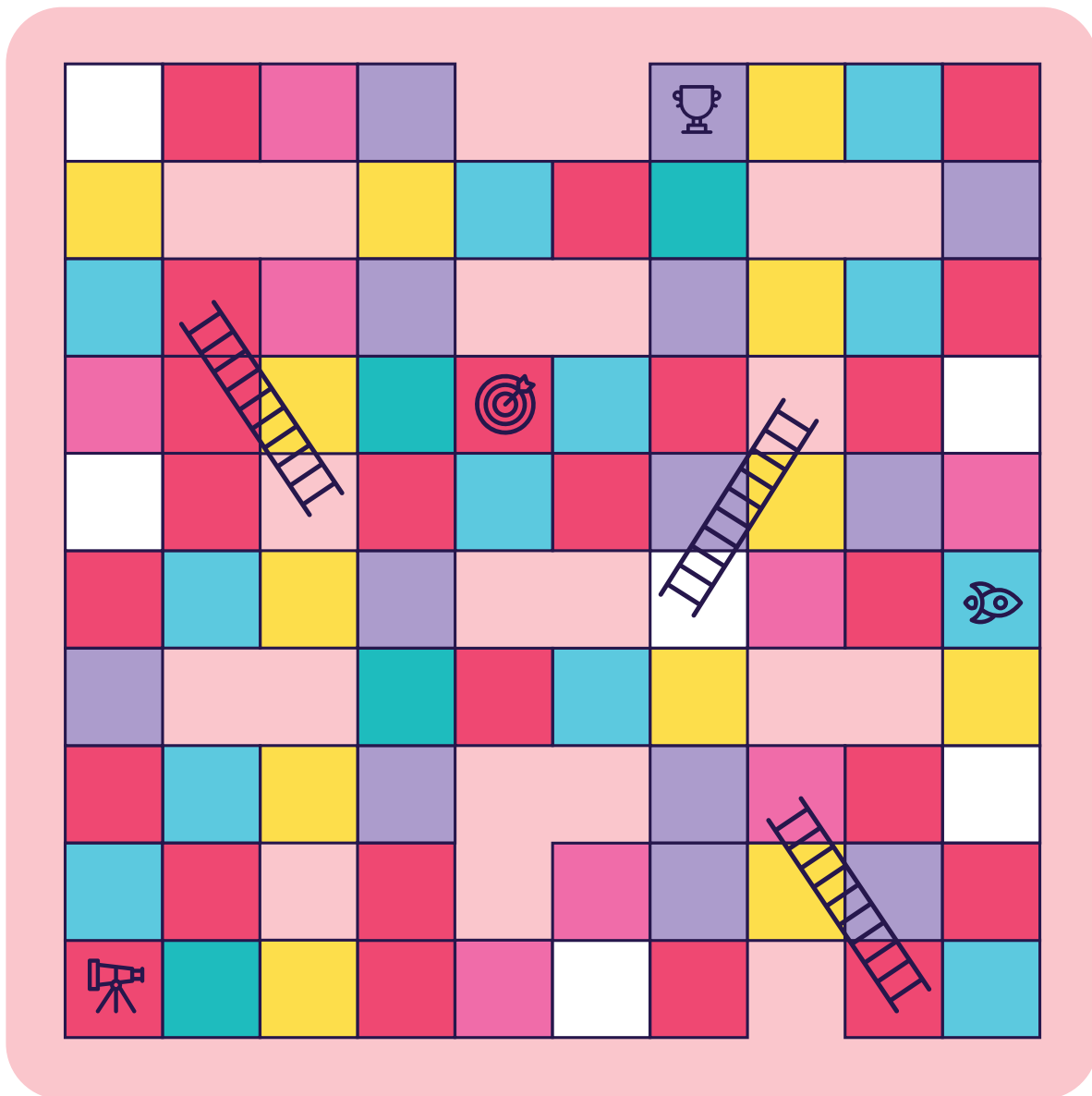
Вивчаючи цю тему, ти...

- дізнаєшся, чим відрізняються правила, закони та традиції
- зрозумієш, чому потрібно дотримуватися правил
- змайструєш прапорець для цікавого фото

Привіт! Хочеш пограти в нову гру?
Ось ігрове поле.
Гукай друзів і розпочинайте.

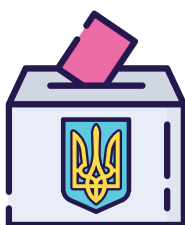
1. Як гадаєш, чому ви не можете розпочати гру? Що, окрім поля, кубиків, фішок, вам потрібно? Запиши.

--	--	--	--	--	--	--

2. Прочитай пояснення до слів на берегах сторінки. Що спільного й різного в цих понять? Розглянь малюнки і, заповнюючи пропуски, склади речення. У якому з речень ідеться про норму закону, дотримання традиції та виконання правила?

Правило — це норма, яка визначає перебіг певної діяльності; правилами за домовленістю керуються всі учасники цієї діяльності.

- А. Брати участь у —
це

Закон — загальнообов'язкове, встановлене державною владою правило, яке має найвищу юридичну силу.

- Б.
до Нового року — це

Традиція — це досвід, звичай, усталена норма, яка склалася історично й передається від покоління до покоління.

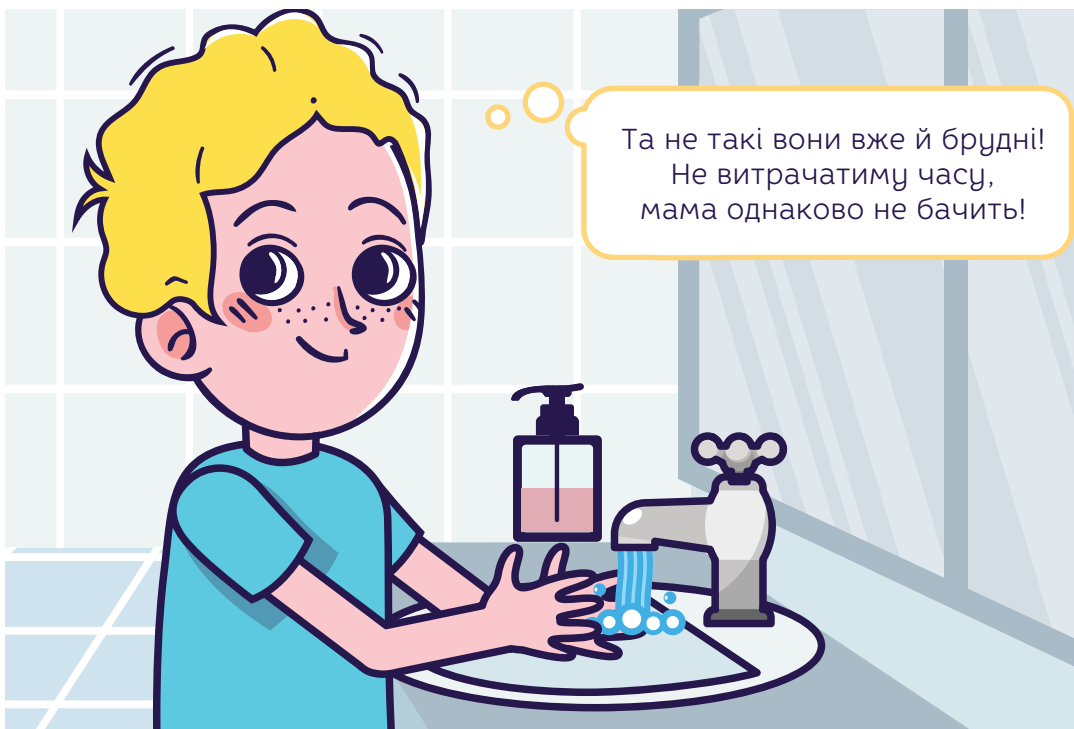

- В. —
у театрі чи це

3. Інколи дотримання правил потребує від людини певних зусиль. Проаналізуй ситуації та поміркуй, чому дотримуватися правил часом буває непросто.

Ситуація 1. Як Павло мив руки

У Павловій родині є правило: «Коли приходиш із вулиці — одразу мий руки з милом!». Утім, одного разу, коли мама не бачила, хлопчик лише на секундну підставив руки під струмінь, потім обтер краплі рушником — і мерщій до столу смакувати пиріжками з капустою.

- Які наслідки для Павла може мати його вчинок?

.....

- Чому варто дотримуватися правил, коли тебе ніхто не бачить?

.....

.....

Ситуація 2. Що важливіше?

Одного разу пані Галина, яка працює в службі з доставки піци, запізнювалася до замовника. Ще й, як на лихо, не встигла перейти дорогу: на світлофорі загорівся червоний сигнал...

- Що допомогло пані Галині дотриматися правила?

.....

.....

- Згадай ситуації, коли тобі хотілося порушити правила. Що допомогло тобі втриматися від порушень? Що спонукало діяти за правилами?

.....

.....

4. Поміркуй, що ти можеш сказати про себе, і постав «+» у відповідних віконцях таблиці.

№ з/п	Як я дотримуюся правил	Завжди	Часто	Інколи	Ніколи
1	Я розумію можливі наслідки, коли вирішую, як бути: діяти за правилом чи порушити його				
2	Я можу домовлятися з іншими про спільні правила				
3	Я пильную, щоб інші також дотримувалися правил				
4	Мені потрібна допомога старших, щоб дотримуватися правил				
5	Я дотримуюся правил навіть тоді, коли ніхто не контролює мої вчинки				

5. Виріж (с. 71–72) прапорець та напиши на ньому: «Я дотримуюся правил. А ти?». Прикрась прапорець за власним задумом, сфотографуйся з ним, а потім поклади до «Конверта цінностей».
6. Тепер ти багато знаєш про правила і про те, як їх дотримуватися. Отже, час повернутись до нашого ігрового поля. Придумайте разом із друзями або рідними правила гри й дайте їй назву. Веселих розваг і чесної гри!

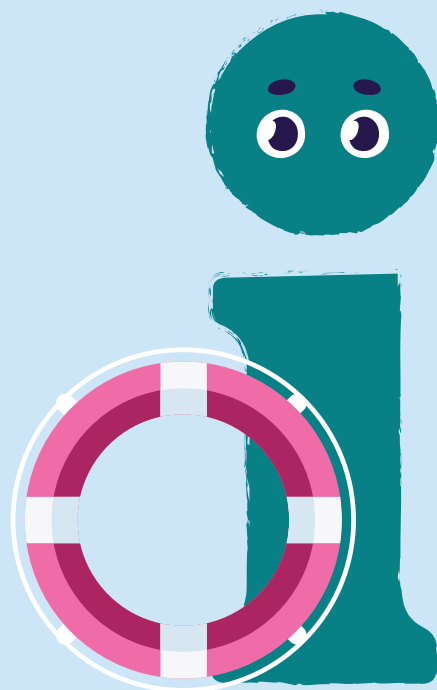
ТЕМА 2

Не будь байдужим!

Агов!
Потрібна допомога?

Вивчаючи цю тему, ти...

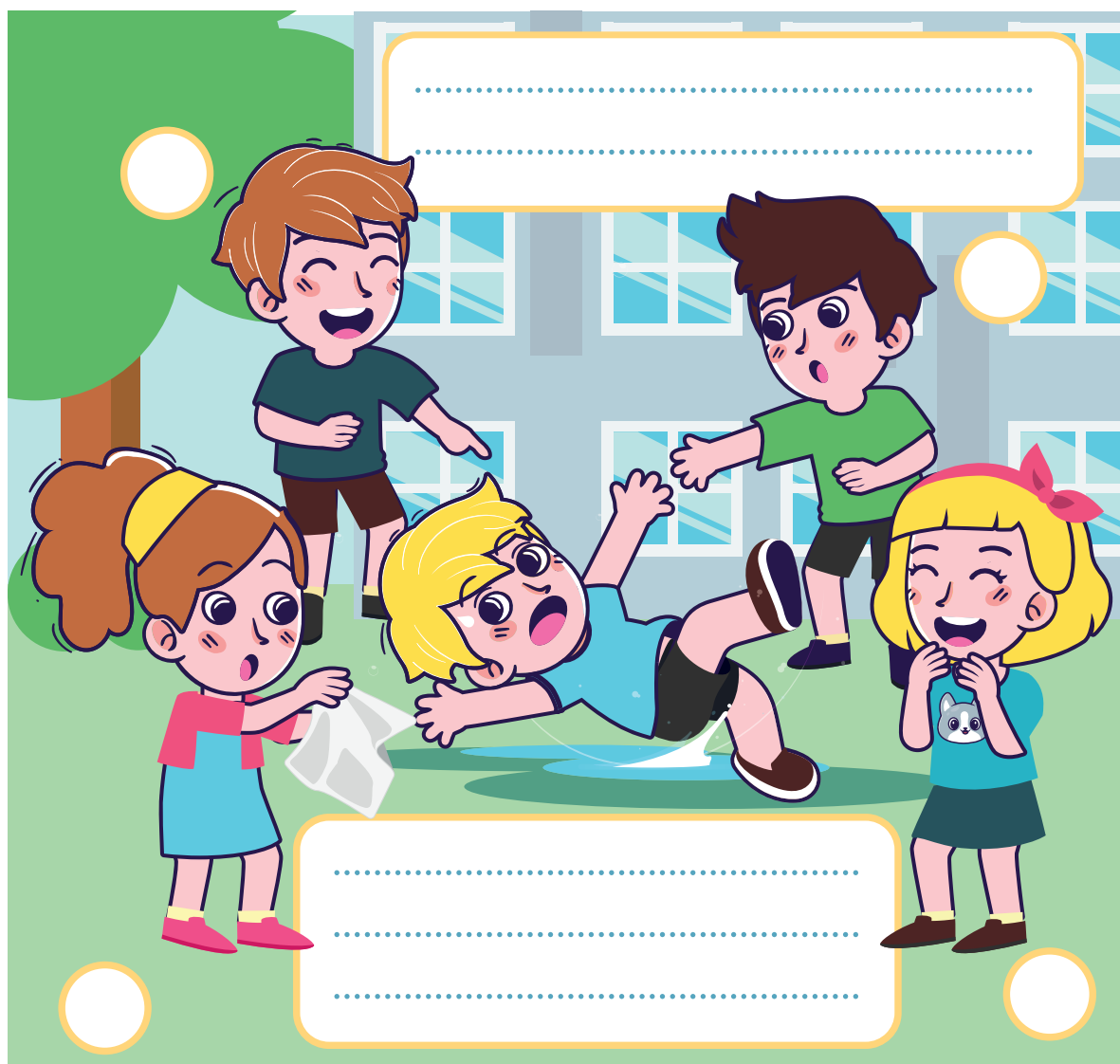
- зрозумієш, як змінюється людина, коли творить добро
- подивишся мультфільм «Містер Байдужий»
- приміряєш «корону людяності»

Бути доброчесним — це також означає бути людяним, тобто розуміти емоції інших людей, співпереживати їм та діяти так, щоби допомогти й підтримати їх.

1. Розглянь малюнок. Чи знайома тобі така ситуація?

- Познач ✓ дітей, яких тобі хотілося би бачити поруч із собою в такій ситуації.
- Напиши в бульбашках слова, які важливо почути зараз Маркові.

2. Прочитай вірш.

У чому людяність?

У чому людяність? Вона в усьому:
У теплім слові, в щирій доброті,
Як допоміг комусь, хоча б одному,
Сказав слова хороші і прості.
Коли подав дорожньому поїсти,
Тварину, що замерзла, прихистив.
Чи місцем поступився, щоб присісти
Могла людина, що не має сил.
Чи перевів когось через дорогу,
Чи руку з транспорту комусь подав.
Чи заспокоїв, зняв чийсь тривогу,
Підняти допоміг тому, хто впав...
Чи вислухав чиїсь жалі і болі,
І повз біду байдужо не пройшов...
Тим допоміг, хто немічний і кволі,
І зверхність у собі переборює.
От в тому й людяність. Бо ж ми всі — люди.
Й живемо в цьому світі між людьми.
І лиш тоді усім нам добре буде,
Як людяними будемо всі ми.

Надія Красоткіна

- Знайди й підкресли в тексті вірша дії, у яких описано вияви турботи.
- Проаналізуй значення цих слів і словосполучень. Як вони пов'язані з поняттям «людяність»?

.....

.....

- Чи вважаєш ти себе людяним / людяною? Обери відповідну позначку.

- Пригадай випадок із життя, коли ти виявляв / виявляла цю рису.

.....

3. Розгадай кросворд.

1) Людина, яка виявляє доброзичливість.

2) Людина, яка піклується про інших.

3) Людина, яка говорить правду.

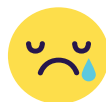
4) Людина, яка співчуває іншим.

5) Людина, яка пам'ятає про зроблене для неї добро й відчуває за це вдячність.

4. Poznajomся z персонажем мультфільму «Містер Байдушій», створеного компанією BadStache Animation Studio.

Що ти відчуваєш після перегляду? Чому?
Обери відповідний твоєму стану смайлик.

Намалюй,
який вигляд
мав чоловік
на початку
й наприкінці
мультфільму.

- Прочитай речення, обираючи слова, які, на твою думку, відповідають змісту мультфільму. Зайві слова закресли.

Спочатку містер був *уважним* / *добрим* / *байдужим* до інших людей. Він змінився, тому що *допоміг перейти дорогу* / *врятував життя* літній пані. Містер відчув, що допомагати іншим — це *приємно* / *почесно* / *вигідно*.

- Чи можна тепер назвати містера Байдужим? Запропонуй нове ім'я для нього.

badstache.com

5. Прочитай хмару слів. Напиши, які риси виявляють зображені на малюнках діти.

Емпатія (від англ. *empathy* — співпереживання) — це здатність розуміти емоційний стан іншої людини та співпереживати їй.

ЕМПАТІЯ
 ТУРБОТА
 ДОБРОТА
 НЕБАЙДУЖІСТЬ
 СПІВЧУТТЯ
 СПІВПЕРЕЖИВАННЯ
 ПІКЛУВАННЯ
 ДОБРОСЕРДЯ
 МИЛОСЕРДЯ
 ЕМПАТІЯ
 ДОБРОТА

Я допомагаю тим,
кому складно.

-
-
-

Я втішаю тих,
хто засмутилися.

-
-
-

Я годую кошеня,
яке живе біля кіоску.

-
-
-

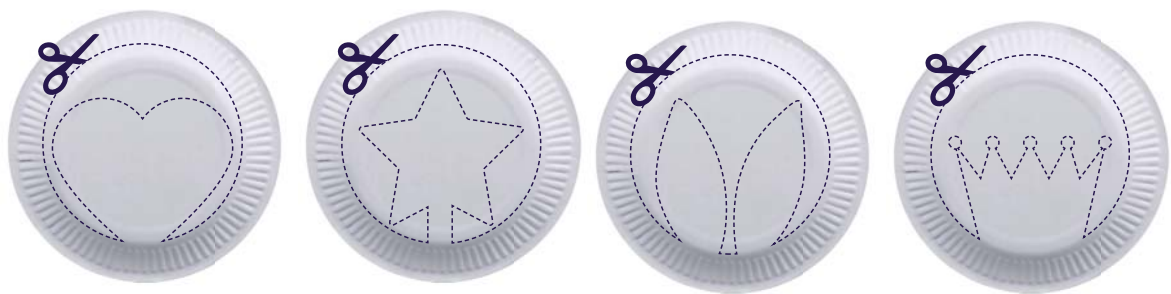

Допомагаючи іншим,
пам'ятай про себе.

6. Поміркуй, що ти можеш сказати про себе, і постав «+» у відповідних віконцях таблиці.

№ з/п	Як я виявляю людяність	Завжди	Часто	Інколи	Ніколи
1	Я піклуюся про своїх рідних і друзів				
2	Я поважаю інших				
3	Я зважаю на почуття всіх, кого стосуються мої дії та рішення				
4	Я намагаюся допомагати іншим				

7. Зроби із паперової тарілки корону у формі серця, кристалу або іншого символу за фотоінструкцією. Одягни «корону». Зосередься та спробуй відчутти силу свого серця — свою людяність.

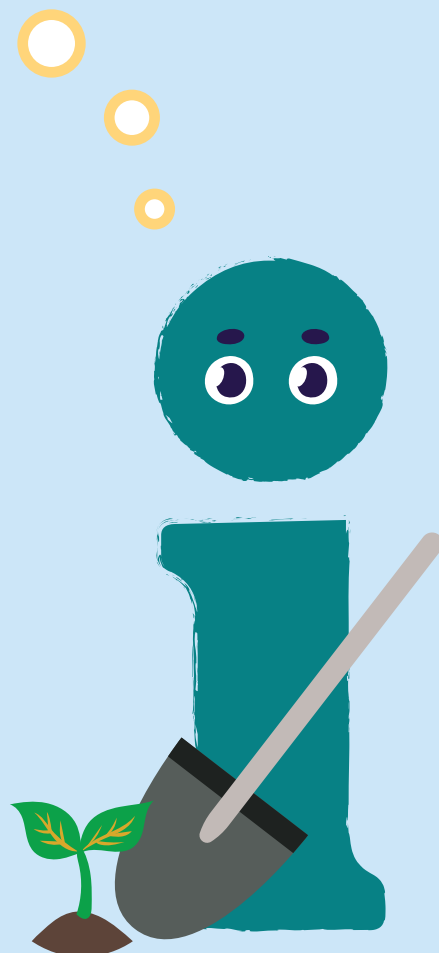
ТЕМА 3

Що означає бути відповідальним?

Взявся за справу —
роби на славу!

Вивчаючи цю тему, ти...

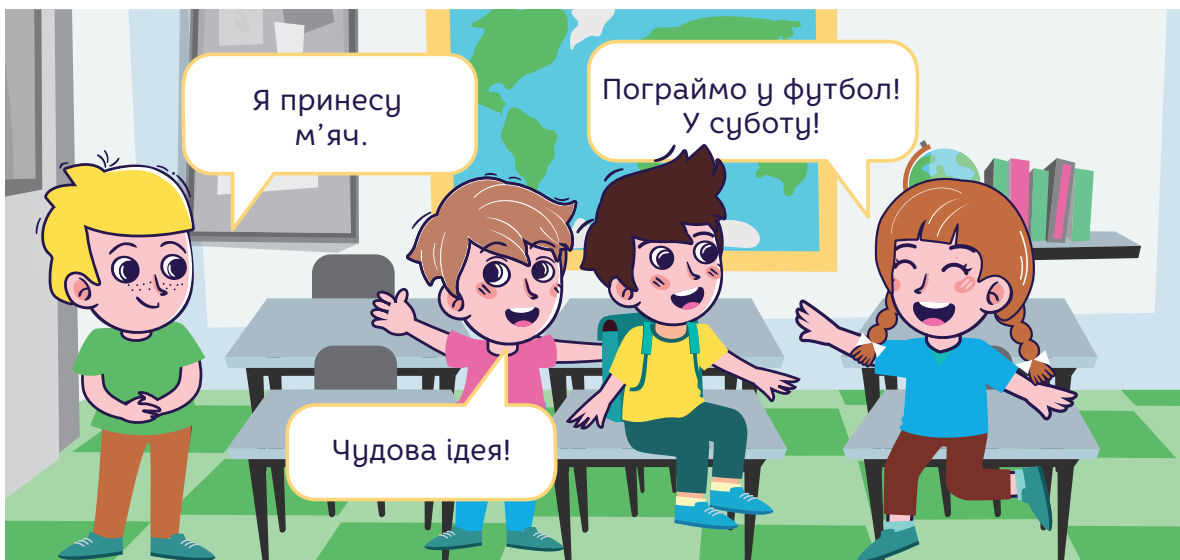
- більше дізнаєшся про значення поняття «відповідальність» та як стати відповідальним
- дізнаєшся, чому Ілона Маск вважають лідером
- змайструєш та запустиш власну ракету

Якщо ти хочеш бути доброчесним, намагайся дотримувати слова та будь відповідальним: щось обіцяєш — виконуй, дієш — думай про наслідки власних дій.

1. Проаналізуй ситуацію з життя твоїх однолітків.
Чи траплялося подібне з тобою?

- Як гадаєш, чому Миколка не виконав обіцянки?

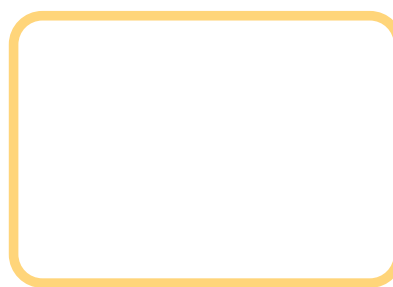
.....

- Що він міг зробити, аби не підвести друзів?

.....

Відповідальність — свідоме ставлення людини до своїх обов'язків, готовність доводити розпочату справу до кінця й дотримувати обіцянок.

2. За що ти відповідаєш? Познач відповідні малюнки й додай свій.

- Якщо ти не виконаєш своїх обов'язків, які це матиме наслідки? Сформулюй припущення.

.....

.....

- Які твої вчинки вказують на те, що ти — відповідальна людина? Назви їх.

.....

.....

3. Прочитай історію про те, як іноді складно ухвалювати рішення.

Відповідальне рішення

27 травня 2020 року компанія Ілона Маска вперше в історії готувалася доставити астронавтів на навколоземну орбіту приватним космічним кораблем.

Двоє астронавтів мали дістатися до Міжнародної космічної станції на пілотованому судні «Crew Dragon». Вони вже піднялися на борт, пристебнулися до крісел і навіть перевірили справність усіх систем та зв'язку. Усе працювало нормально. Аж раптом Національна метеорологічна служба США оголосила попередження про торнадо в районі, де мав відбутися запуск.

Що робити? Натиснути кнопку і здобути успіх, до якого йшов так довго, чи зважити на можливу загрозу? Торнадо може й не зачепити корабля, але затримка завадить судну перетнутись у запланованій точці з Міжнародною космічною станцією, яка летить над Землею зі швидкістю 27 000 кілометрів на годину.

За 15 хвилин до старту Ілон Маск скасував запуск попри те, що за цією подією стежив біля екранів увесь світ.

Керівник проекту відповідально поставився до життя астронавтів і не став ризикувати їхньою безпекою. Він відтермінував політ, який, до речі, успішно відбувся 30 травня 2020 року.

- Напиши, чи вважаєш ти це рішення правильним і відповідальним. Обґрунтуй свою думку.

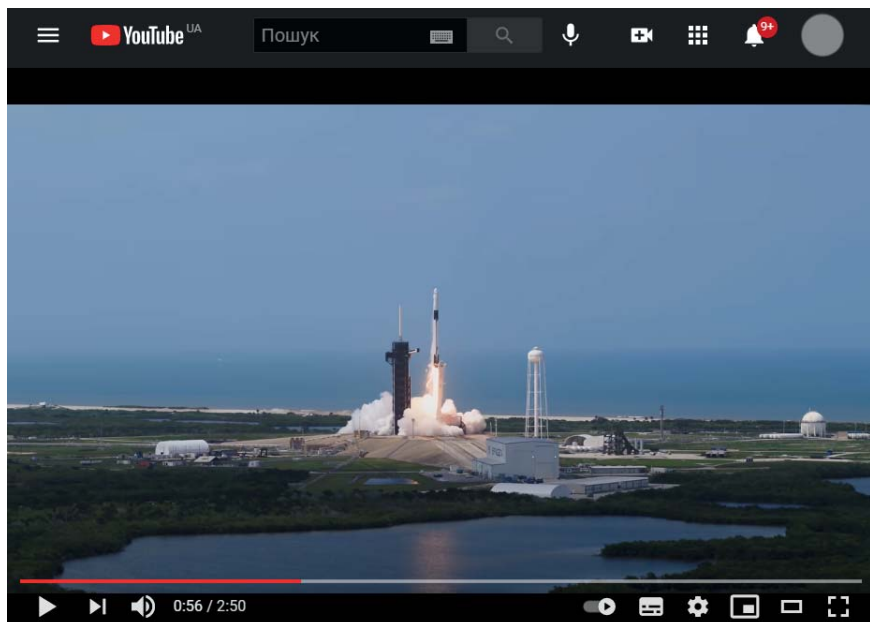
.....

.....

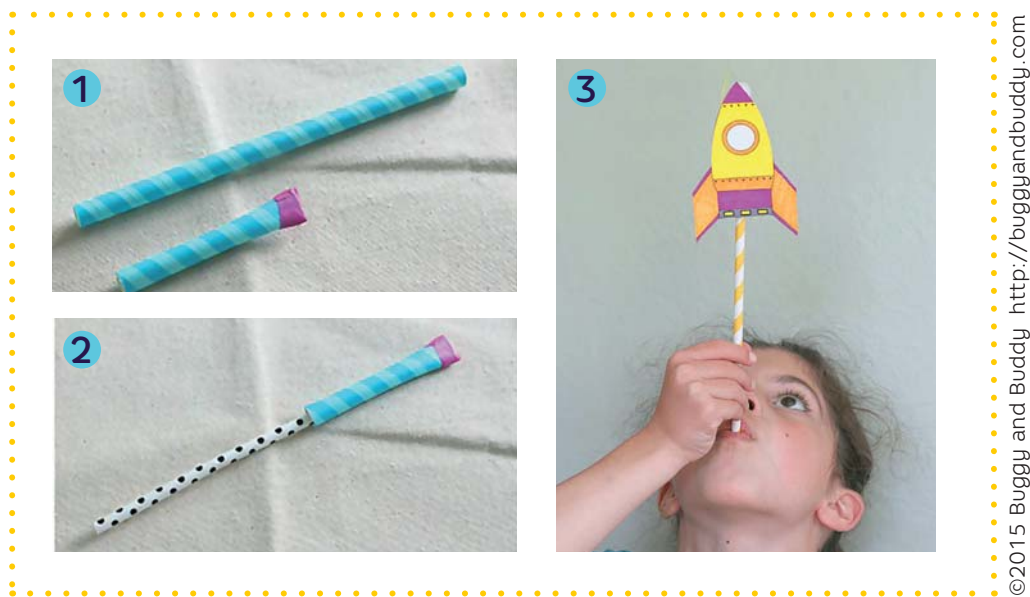
.....

.....

- Подивись відео історичного запуску космічного корабля Crew Dragon:

4. Чи хочеш і ти самотужки запустити ракету? Потре-
нуйся на паперовій моделі. Розфарбуй корпус ракети
(с. 73). Зроби із соломинок пристрій для запуску (як
на фото 1 та 2), приклей його до зворотної частини
ракети. Дмухни щосили! Ракета злетить, а ти відчувеш
упевненість у власних силах.

5. Розглянь схему й познач твердження, які ти можеш ска-
зати про себе.

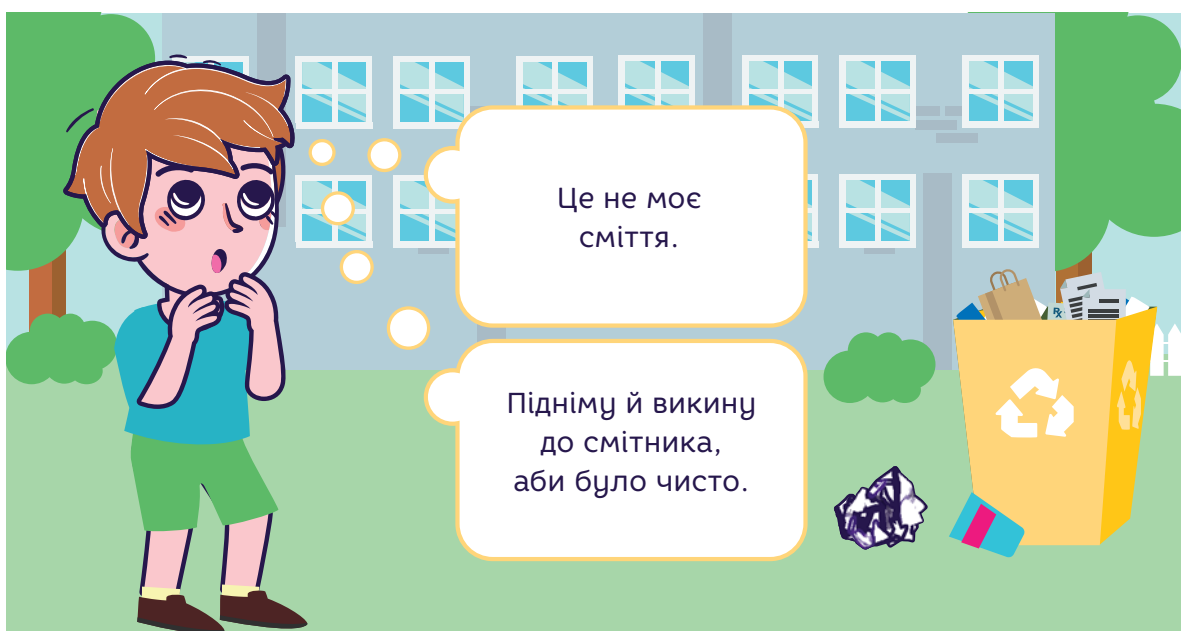

6. Проаналізуй ситуації на малюнках. Розфарбуй бульбашку, на якій записано думку, що характеризує вибір проактивної людини. Іншу бульбашку закресли.

- Твої однокласники дражнять першокласника.

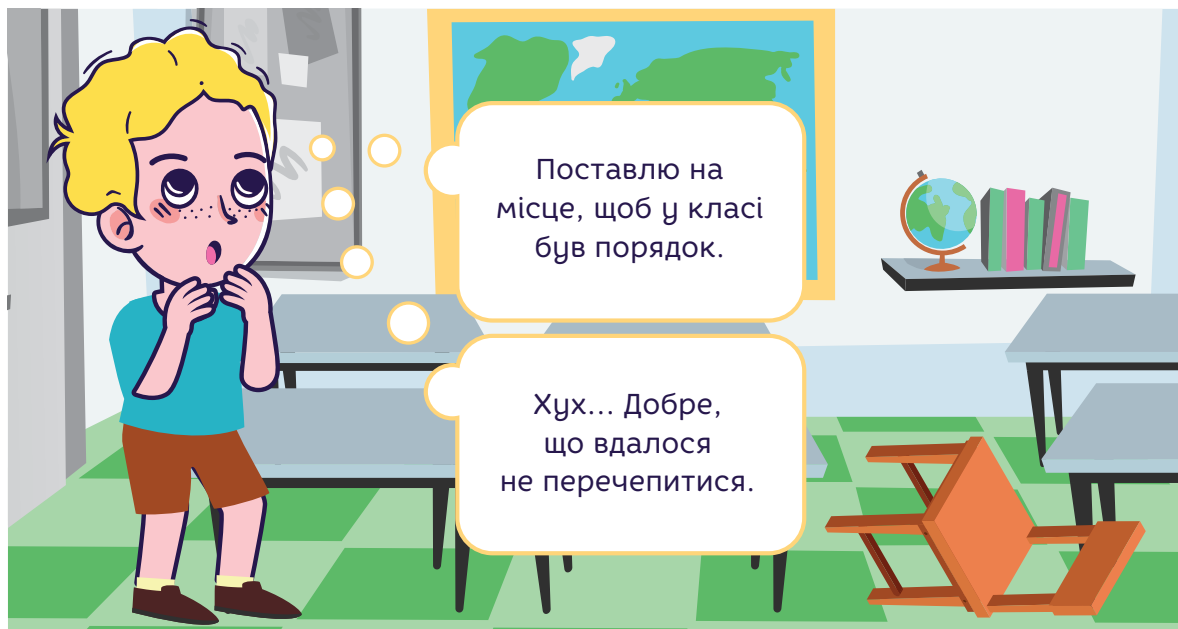
- На підлозі в коридорі лежить сміття.

- Бачу відкритий люк дорогою до школи.

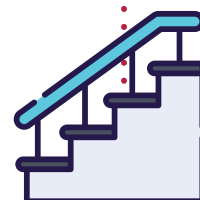

- У класі на підлозі лежить перекинутий стілець.

7. Поміркуй, у яких справах ти можеш виявити свої лідерські якості. Що для цього треба зробити? Склади й запиши план дій, спробуй його реалізувати.

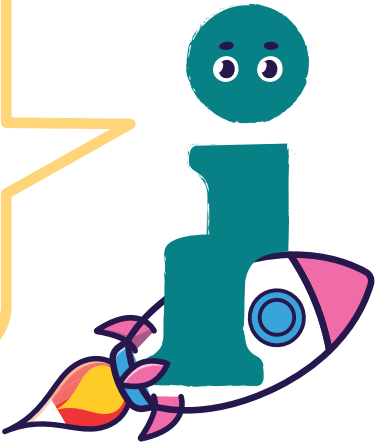
Мій план

8. Поміркуй, що ти можеш сказати про себе, і постав «+» у відповідних віконцях таблиці.

№ з/п	Як я виявляю своє лідерство	Завжди	Часто	Інколи	Ніколи
1	Я роблю нові й нові спроби, коли щось не вдається				
2	Я розпочинаю справу, навіть якщо знаю, що можу помилитися				
3	Я доводжу розпочату справу до кінця				
4	Я кажу те, що думаю, навіть коли знаю, що мою думку не поділяють інші				
5	Я розв'язую проблеми мирним способом				

Відповідальність, разом зі старанністю, надійністю, проактивністю, роблять тебе лідером твого життя

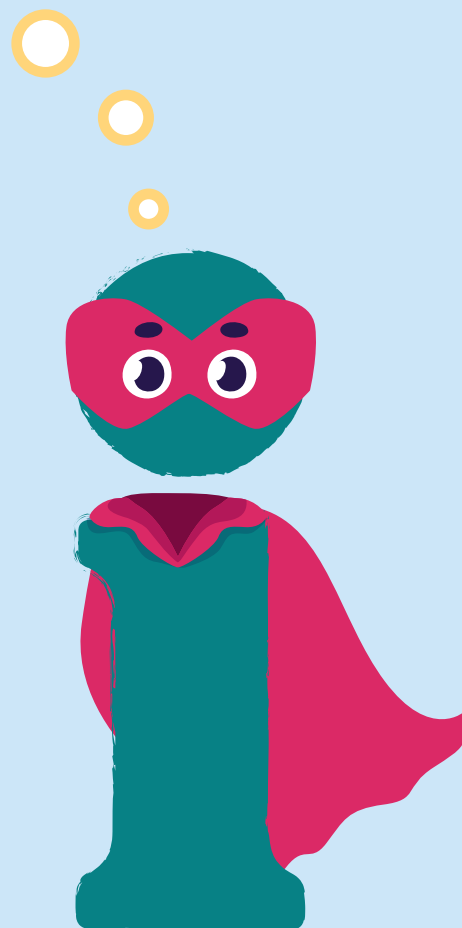
ТЕМА 4

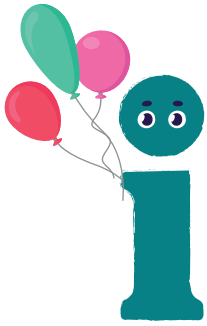
Я хочу жити в справедливому суспільстві

Усі ми — різні, але рівні
у своїх правах.

Вивчаючи цю тему, ти...

- дізнаєшся, що таке рівність та справедливість
- будеш вчитися ухвалювати справедливі рішення
- змайструєш «окуляри рівних можливостей»

У світі, де панують справедливість
і рівність, рівність прав,
жити спокійно та безпечно.
Стався до всіх, хто поруч, із повагою.

1. Беручи участь у міському конкурсі проєктів «Збережемо природу», команда класу здобула перемогу. Усі п'ятеро учасників команди працювали нарівні. Кожен переможець чи переможниця може отримати лише один приз. Як зробити так, аби вибір був справедливим? Виріши і проведи лінію від подарунка до переможця.

2. З'ясуй, які рівні можливості забезпечує суспільство громадянам. Допиши на місці пропусків доречні слова із хмари слів.

1. Рівність перед

2. Рівний доступ до

3. Рівний доступ до

4. до думки кожного.

Рівність розуміємо як рівні можливості для всіх людей незалежно від статі, стану здоров'я, кольору шкіри тощо, а також як рівне ставлення до кожної особистості.

Справедливість — об'єктивне, неупереджене ставлення до всіх; людські взаємини, вчинки, які відповідають моральним і правовим нормам.

ЗАКОН ОСВІТА
МЕДИЦИНА ПОВАГА
ПОГОДА СВЯТО
ТРАНСПОРТ
РОЗВАГА

3. Як гадаєш, чи всі мають змогу скористатися рівними можливостями?

ТАК

НІ

3. Подивися мультфільм «Яке Різдво без любові?», створений компанією «Jung von Matt/DONAU» на замовлення «Erste Group».

4. Зупини відео на 45-й секунді.

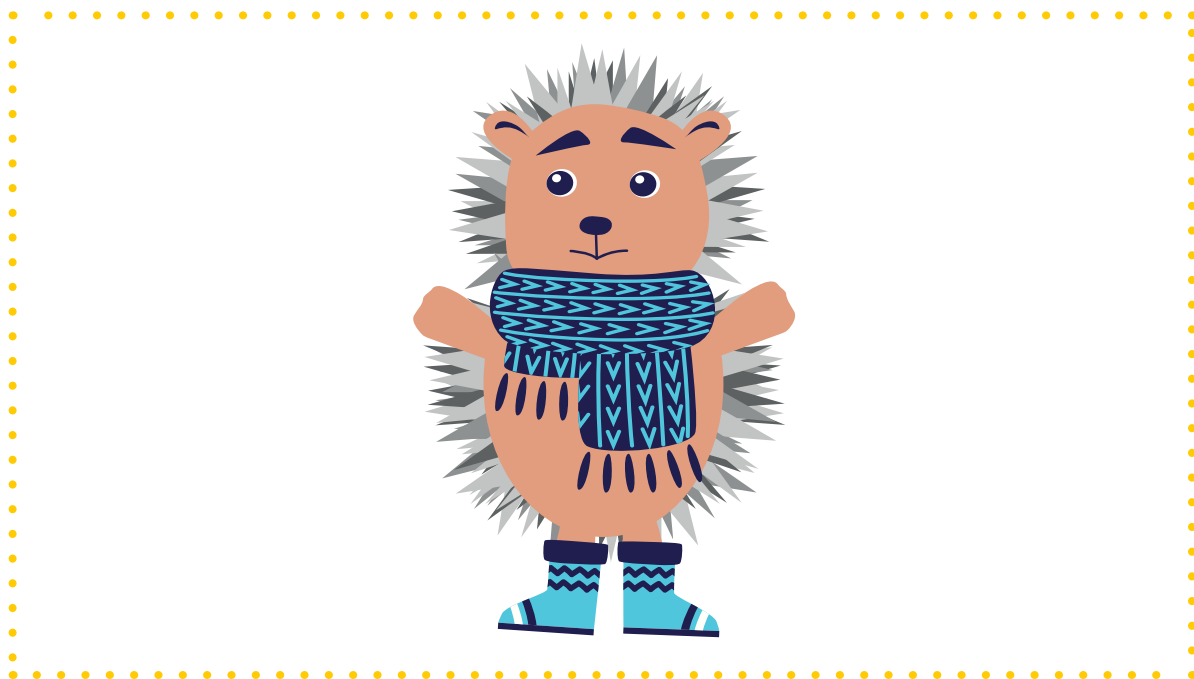
- Що заважало їжачкові подружитися з однокласниками?

.....

.....

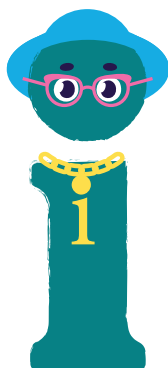
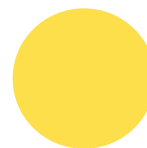
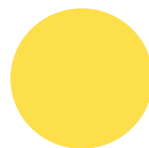
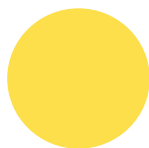
.....

- Як забезпечити їжачкові рівні можливості з іншими звірятами? Відповідь намалюй.

Продовж перегляд.

- Який настрій був у їжачка на початку, у середині та наприкінці мультфільму? Покажи це за допомогою смайлів.

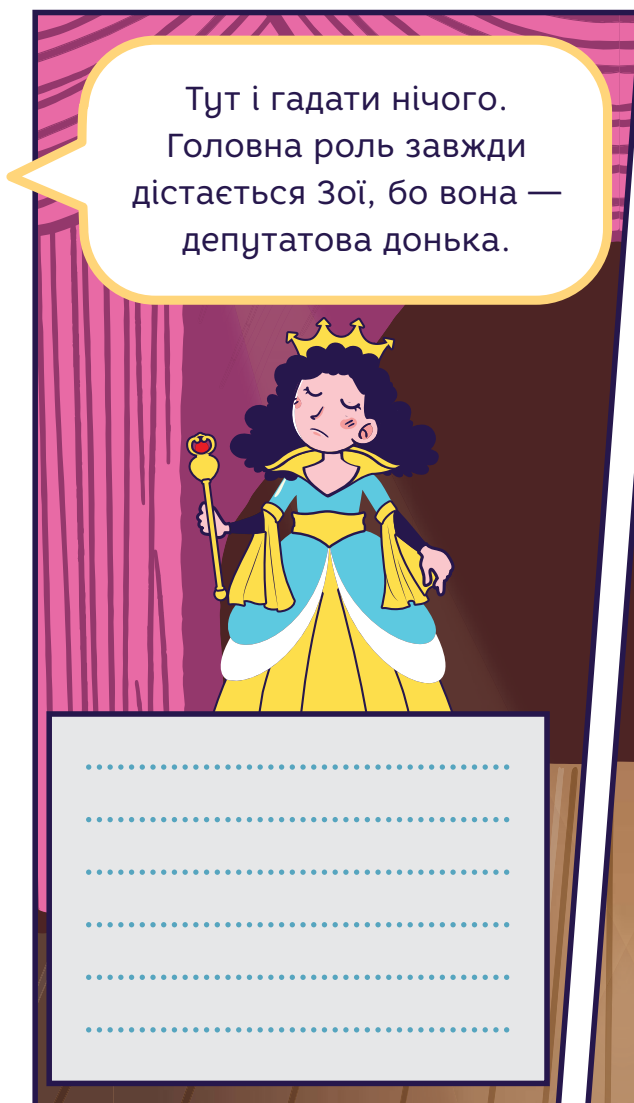
Ми всі маємо право
на любов, турботу,
повагу та дружбу.

5. Ознайомся із ситуаціями, рішення в яких ухвалювали дорослі. Проаналізуй два варіанти та зроби висновок, який із них справедливий.

Ситуація 1. Головна роль

Варіант 1

Варіант 2

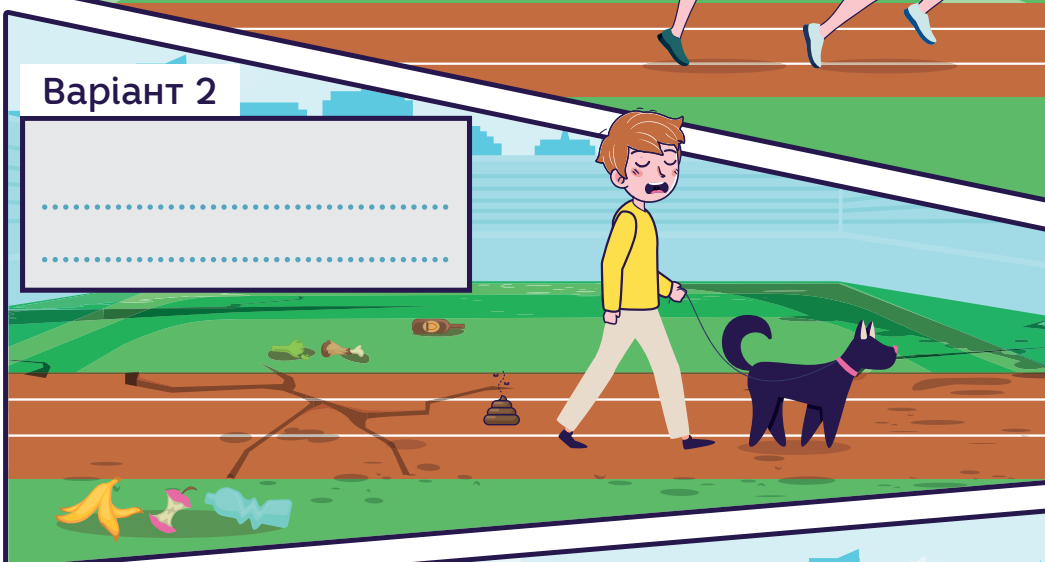
- Напиши під малюнками: «Це справедливо, бо...» або «Це несправедливо, тому що...».

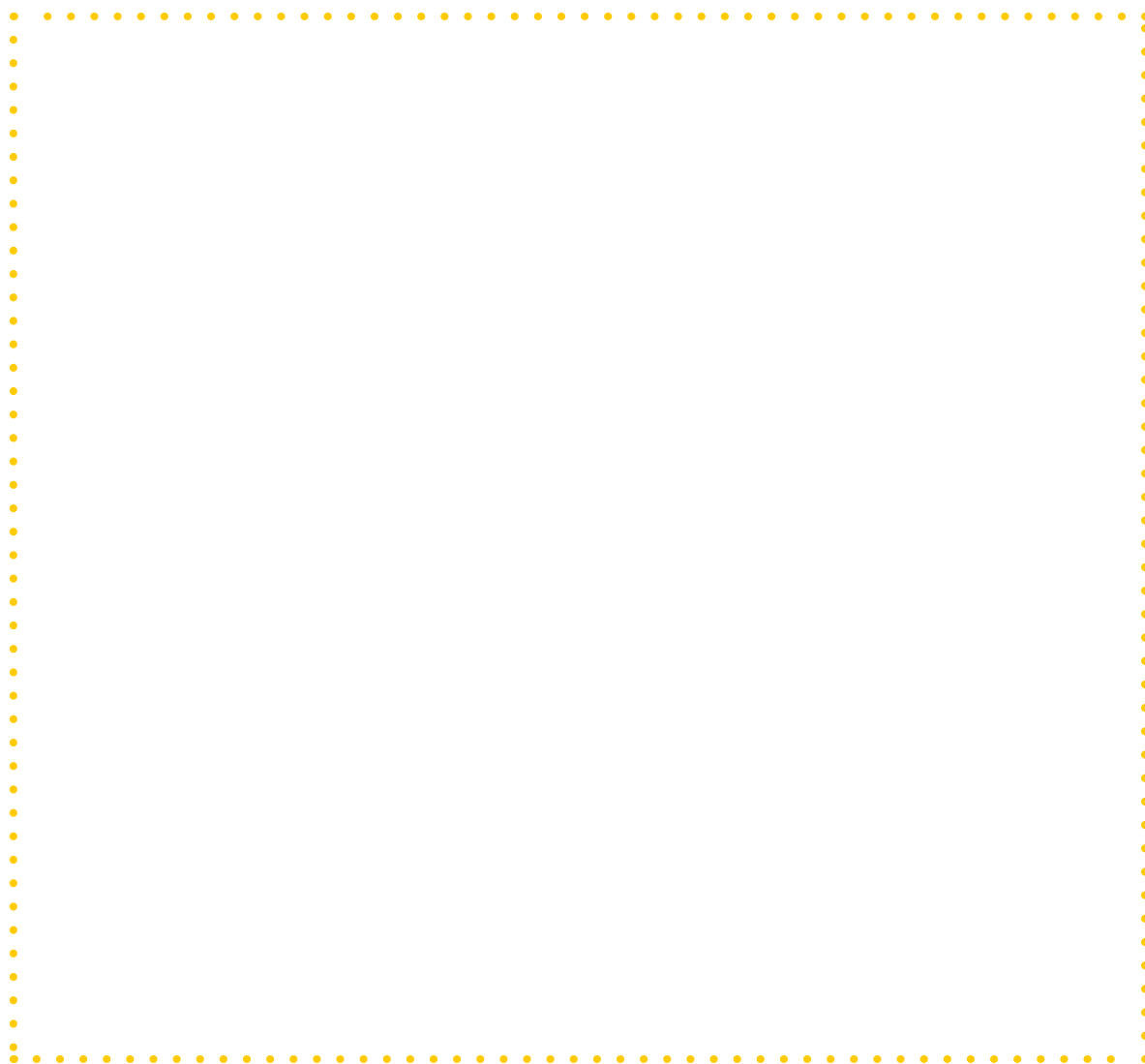
Якщо рішення когось із дорослих,
як на тебе, — несправедливе,
і ти не здатен на це вплинути,
ти можеш принаймні заявити
про свою позицію:
«Це несправедливо!».

Напиши на малюнках «Це справедливо» або «Це не справедливо, тому що...»

Ситуація 2. Чий стадіон?

6. Намалюй та опиши ситуацію з власного досвіду, коли ти відчував / відчувала чи розумів / розуміла, що рішення, яке мало вплинути на твоє життя, було справедливим.

7. Поміркуй, що ти можеш сказати про себе, і постав «+» у відповідних віконцях таблиці.

№ з/п	Як я виявляю рівне ставлення до інших	Завжди	Часто	Інколи	Ніколи
1	Я ставлюся до інших так, як хочу, щоб ставилися до мене				
2	Я намагаюся зрозуміти причини вчинків інших людей і розрізняти потреби				
3	Я намагаюсь ухвалювати рішення, яке би було справедливим для всіх				
4	Я бачу рівні можливості для всіх				

8. Зроби незвичайні окуляри (с. 75). Надягни їх, роззирнися довкола й скажи: «Усі ми — різні, але рівні у своїх правах». Поклади окуляри в конверт.

ТЕМА 5

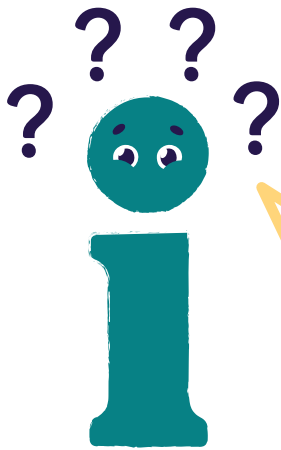
Суперечка інтересів

Отакої...
Що ж робити?

Вивчаючи цю тему, ти...

- дізнаєшся про конфлікти та їх причини
- вчитимешся вирішувати конфлікти
- знайдеш свою суперсилу

Як вчинити: так, як хочеться, чи так, як треба?
Навчися робити вибір на користь доброчесності.

1. Переглянь епізод «Сон» мультфільму «Гілка оливи», який створила компанія «Little Light Foundation».

© Little Light Foundation

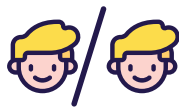
Конфлікт — це зіткнення протилежних інтересів і поглядів; це ситуація, у якій кожна зі сторін намагається зайняти позицію, несумісну з інтересами іншої сторони.

- Чому виник конфлікт?
 - Які були можливі способи розв'язання ситуації? Який із них обрали персонажі? Обговори з друзями кожен із варіантів і обведи правильну відповідь.
- А. Один грає, інший не спить.
 - Б. Один не грає, інший спить.
 - В. Один тихо грає колыскову, інший спить під музику.

Дослідімо цей конфлікт
на різних рівнях.

Інколи конфлікт відбувається між твоїми бажаннями, прагненнями. Такий конфлікт ще називають внутрішнім.

Я хочу музикувати й водночас хочу дружити із сусідом.

Коли конфлікт виникає між тобою та іншою людиною, це може призвести до сварки або навіть бійки, якщо вчасно не знайти мирного рішення.

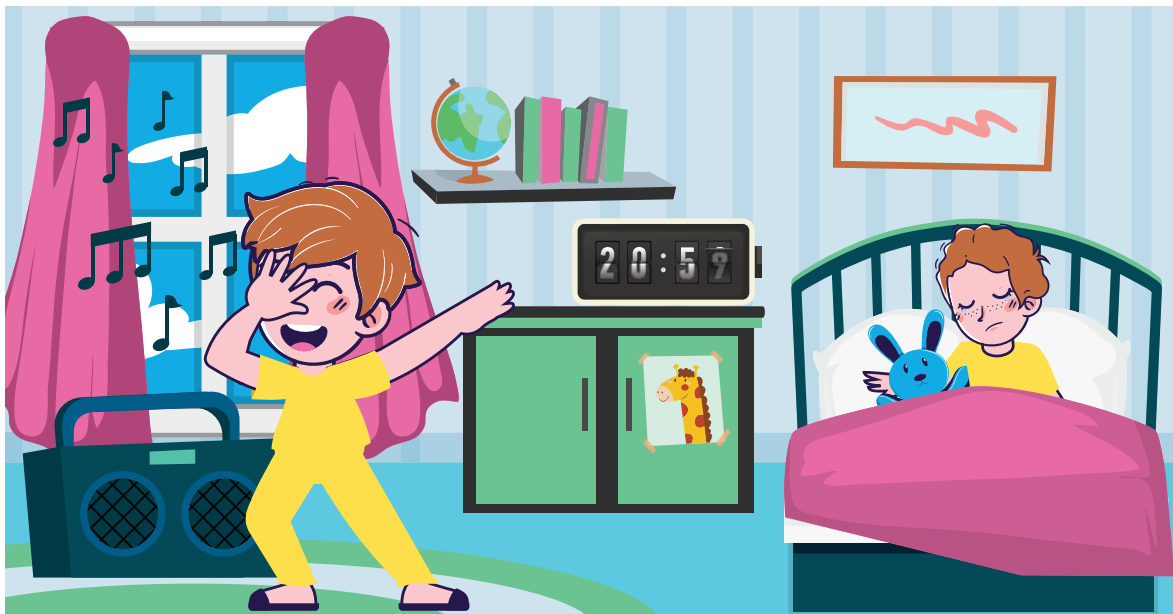
Я хочу музикувати, а він хоче спати.

Коли ти вступаєш у конфлікт зі спільнотою, тоді на боці інтересів спільноти виступають правила чи закони.

Я хочу музикувати, але правилами заборонено грати після 21:00.

2. Як ти вчиниш, якщо тобі раптом закортіло послухати гучну музику, а на годиннику вже 21:00?

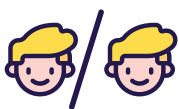

Запиши своє рішення та познач міркування, яке допомогло тобі розв'язати цей конфлікт.

.....

.....

.....

Я хочу слухати гучну музику, але не хочу, щоб мене насварили.

Я хочу слухати гучну музику, але мої рідні хочуть спати.

Я хочу слухати гучну музику й хочу бути частиною спільноти, тому маю дотримуватися правила: не слухати гучну музику після 21:00.

3. Подивись епізод «Холод» мультфільму «Гілка оливи», який створила компанія «Little Light Foundation».

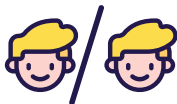
© Little Light Foundation

- Чому виник конфлікт?
- Які були можливі способи розв'язання конфліктної ситуації? Придумай 4 варіанти, обговори кожен із друзями й запиши, що вирішили персонажі мультфільму.

.....

.....

4. Уяви ситуацію: ти і твій друг хочете одночасно взяти в бібліотеці певну книжку, а є лише один примірник. Запиши, у чому полягає конфлікт інтересів на різних рівнях. Як ти вчиниш?

.....

.....

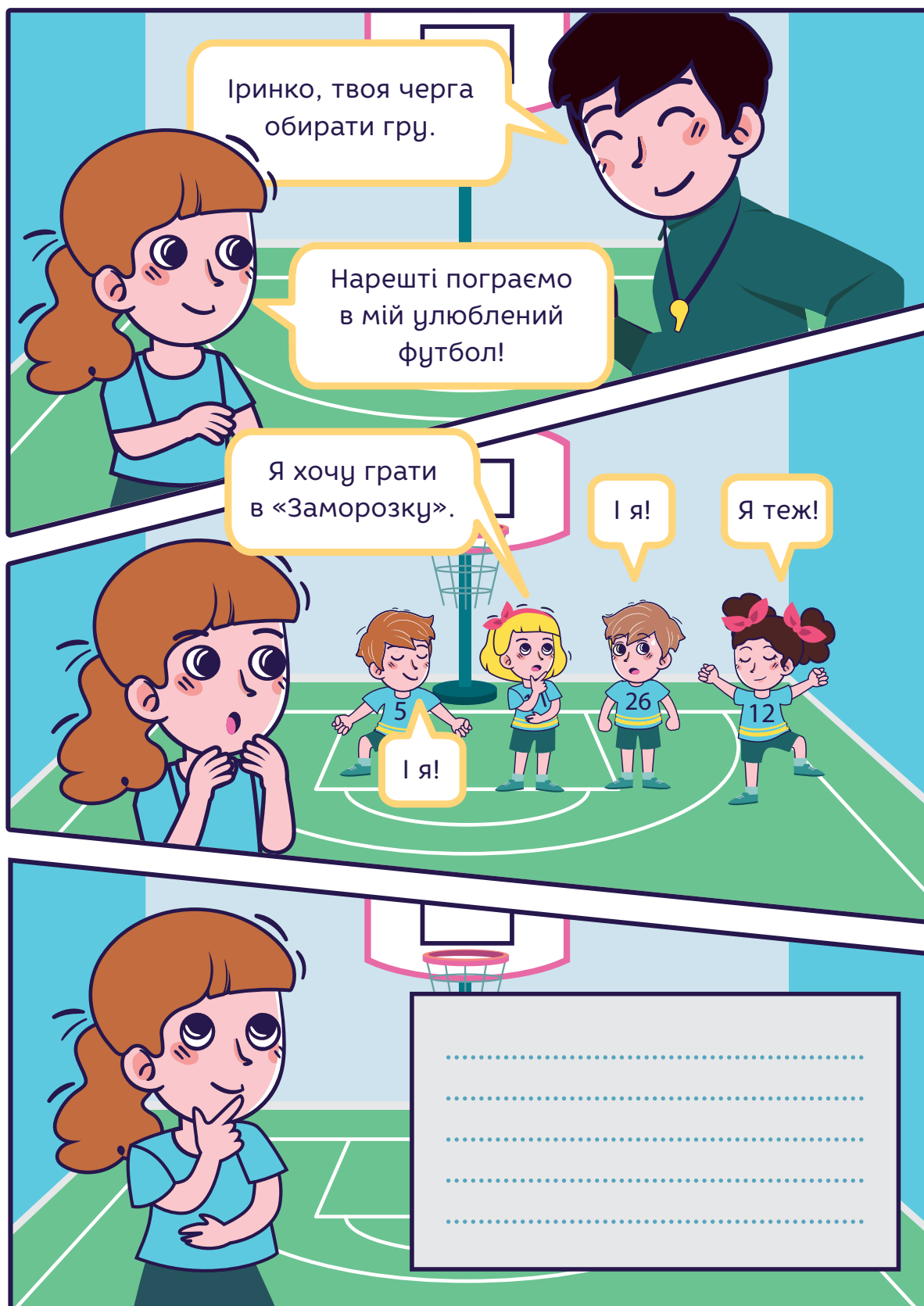
.....

5. Розглянь малюнки. Розкажи, як вчинити персонажам у кожній із ситуацій. Напиши, що мають сказати персонажі, які поведуться доброчесно.

Ситуація 1. Чи можна не оплачувати проїзд?

Ситуація 2. У що грати?

6. Збери команду з 4 осіб. Уявіть, що ви — мешканці майбутнього. Земля потерпає від екологічної катастрофи — і людей евакуюють на Марс. Там уже знайшли воду, створили штучну атмосферу й почали будувати міста. Команди по 4 особи вирушають окремими космічними апаратами. Політ триватиме 4 дні. Кожна команда може взяти на борт лише 10 об'єктів.

Обговоріть і позначте, що ви візьмете на борт:

- 1) для себе;
- 2) для команди;
- 3) для спільноти Марсу.

Ліки

Їжа на 4 дні

Фотографія твоєї родини

Ваші улюблені іграшки

Енциклопедія від А до Я

Сонячні батареї

Корисні поради для
життя на Марсі

Одяг

Свійські тварини

Домашні улюбленці

Дикі тварини

Насіння рослин

Мистецьке приладдя

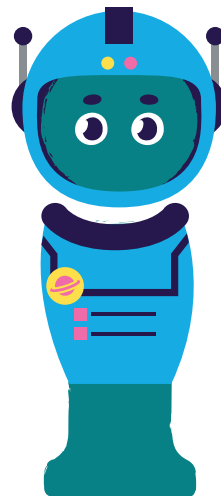
Вода на 4 дні

10 речей, які ми беремо на Марс

Якщо в цьому переліку немає того, що вам необхідно, можете додавати об'єкти на власний розсуд.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

7. Поміркуй, що ти можеш сказати про себе, і постав «+» у відповідних віконцях таблиці.

№ з/п	Як я вирішую конфлікти інтересів	Завжди	Часто	Інколи	Ніколи
1	Я розрізняю власний інтерес та інтерес інших у конфлікті				
2	Ухвалюючи рішення, я зважаю на інтереси інших				
3	Коли я представляю інтереси громади, я насамперед дбаю про благо громади				
4	Я намагаюся вирішувати конфлікт, а не розпалювати його				
5	Я не використовую вплив своїх рідних, близьких, знайомих для отримання покращених умов для себе				

8. Виріж яблучко зі сторінки 77. Поміркуй, у чому твоя суперсила, якою ти можеш поділитися з іншими. Можеш скористатися хмарою слів.

- Виріж яблучка
- Прочитай слова з хмари слів.
- Напиши на яблучку про свою суперсилу, якою ти можеш поділитися з іншими.
- Поклади яблуко в спільний кошик.

etsy.com/hk-en/shop/
bellybeancards

Поміркуй, чого тобі бракує. Візьми собі з кошика одне яблучко, на якому написано цю суперсилу. Відчуй її й поклади яблучко до свого «Конверта цінностей».

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВМІННЯ ГРАТИ В ШАХИ
ВМІННЯ ГОТУВАТИ ВАРЕНИКИ
ВМІННЯ ГРАТИ В ТЕНІС ЕМПАТІЯ
ВМІННЯ ВИРІШУВАТИ КОНФЛІКТИ УСМІШКА
СПРАВЕДЛИВІСТЬ ВМІННЯ ШВИДКО РОЗВ'ЯЗУВАТИ ЗАДАЧІ
ВМІННЯ ЗАПАМ'ЯТОВУВАТИ ПРАВИЛА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ВМІННЯ ВИГАДУВАТИ ІГРИ ТУРБОТА/ТУРБОТЛИВІСТЬ
ВМІННЯ ШВИДКО ВИВЧИТИ ВІРШ ВМІННЯ ЗАБИВАТИ М'ЯЧІ
ОБІЙМИ ПОЧУТТЯ ГУМОРУ ВМІННЯ ДРУЖИТИ
ПУНКТУАЛЬНІСТЬ ГАРНИЙ ПОЧЕРК
НЕБАЙДУЖІСТЬ ЛЮДЯНІСТЬ ГАРНИЙ НАСТРІЙ
ВМІННЯ ВИСЛУХАТИ ІНШИХ ОХАЙНІСТЬ

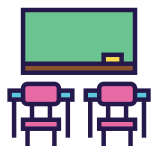
Додаткові матеріали

Дотримуйся правил
поведінки в громадських
місцях та вдома.

1. Напиши, яких правил ти дотримуєшся.

у класі

.....

.....

в автобусі

.....

.....

у родині

.....

.....

у театрі

.....

.....

2. З'єднай шкільні правила і права, які вони захищають.

**ПРАВО ВИСЛОВЛЮВАТИ
ВЛАСНУ ДУМКУ**

**ПРАВО НАВЧАТИСЯ
В ЧИСТОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Брудні речі тримай
окремо від чистих.

Дай іншим змогу висловитися.

Бережливо стався
до шкільного майна.

Поважай інші,
відмінні від твоєї,
думки.

Використовуй
приладдя й меблі
за призначенням.

Критикуй ідеї, а не тих,
хто їх висловлюють.

Прибирай за собою.

Уважно й мовчки слухай,
коли говорять інші.

Доводи свою думку прикладами
й фактами, а не силою голосу.

Допомагай іншим
підтримувати
чистоту.

Народ скаже,
як зав'яже!

1. Віднови прислів'я.

дяЛюність родожча аз все.

.....

.....

ен сясмій з ихал людськоог, щоб обіт не лобу тагоко.

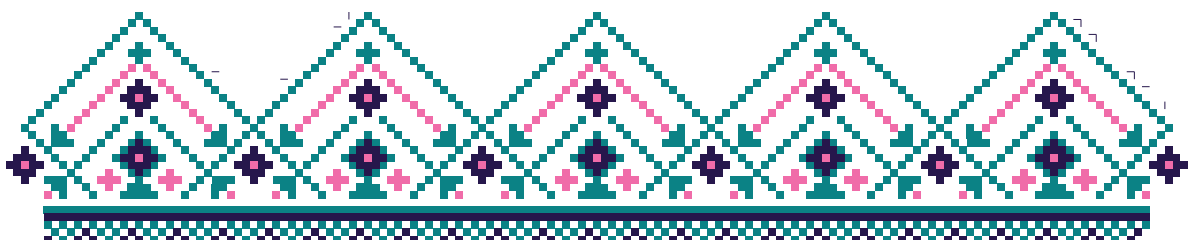
.....

.....

тоХ інмиш радоб баєжа, той і соіб має.

.....

.....

2. Одним кольором розфарбуй фрази, які ти скажеш тому / тій, кому потрібна підтримка, а ті слова, які хочеш почути, коли тобі прикро, — іншим.

Співчуваю тобі.

Я готовий / готова тебе вислухати.

Я сумую разом із тобою.

Здається, тобі сумно.

Чим я можу тобі допомогти?

Наступного разу ти впораєшся.

Я поруч.

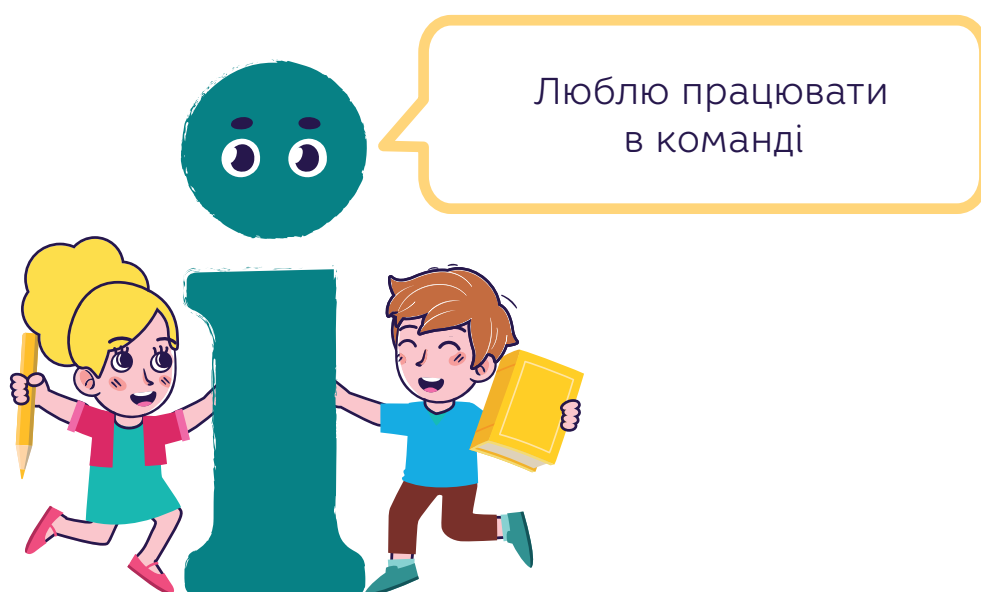
Я вірю в тебе.

Попрацюємо разом — і ти все надолужиш!

Я радий / рада за тебе!

Я пишаюся тобою.

1. Прочитай ситуації та запиши відповідальні рішення, які можуть ухвалити їхні учасники.

Ситуація 1. Як працює команда?

Ярина любить працювати в команді. Але, як правило, дівчинка тихенько сидить, поки Артур, Ксенія й Серафима працюють над проектом. Як гадаєте, чому Ярина обирає таку позицію? Чи це проактивна поведінка? Як це впливає на результат роботи групи?

.....

.....

.....

.....

.....

Ситуація 2. Святкування і прибирання

3-Б готувався до новорічної святкової вечірки. Ідею запропонував Назар. Ірина і Степан прикрасили кабінет, підготували добірку конкурсів, записали музику для класної дискотеки. На святі всі чудово розважилися, а коли настав час прибирати, швиденько розійшлися по домівках. А прибирати лишилися Ірина і Степан. Хто саме з третьокласників виявив лідерські якості? Як саме? Що можна було би зробити заздалегідь, аби уникнути такої ситуації?

.....

.....

.....

.....

.....

Ситуація 3. Хто винен?

Діти ланцюжком читали на уроці твір. Коли дійшла черга до Івана, він не зміг продовжити. «Іване, ти чому не стежиш за текстом?», — запитала вчителька. На що Іван відповів: «А мені Юлька заважає!».

Чи повівся Іван проактивно й відповідально? Поясніть свою думку. Як він мав відповісти з позиції доброчесності?

.....

.....

.....

.....

1. Прочитай комікс. Допоможи працівникові міської ради зробити вибір. Доповни останній кадр і обґрунтуй своє рішення.

Конкурс проектів набережної

- Які переваги кожного проекту?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Що важливо врахувати, щоб ухвалити справедливе рішення?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Проаналізуй ситуацію й познач ✓ доброчесний варіант поведінки в ній.

Ситуація. Брат у журі

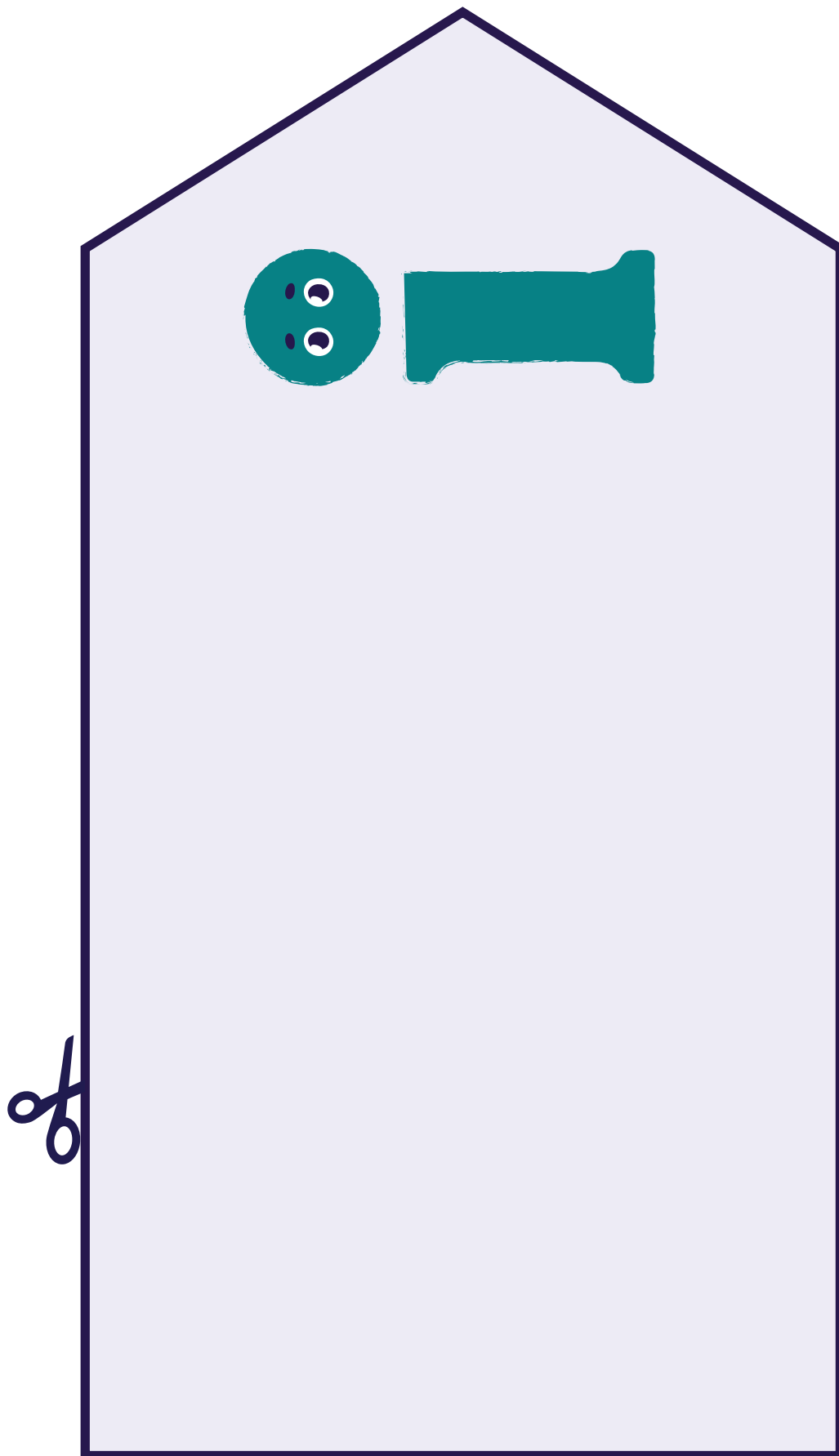

Заготовки для поробок

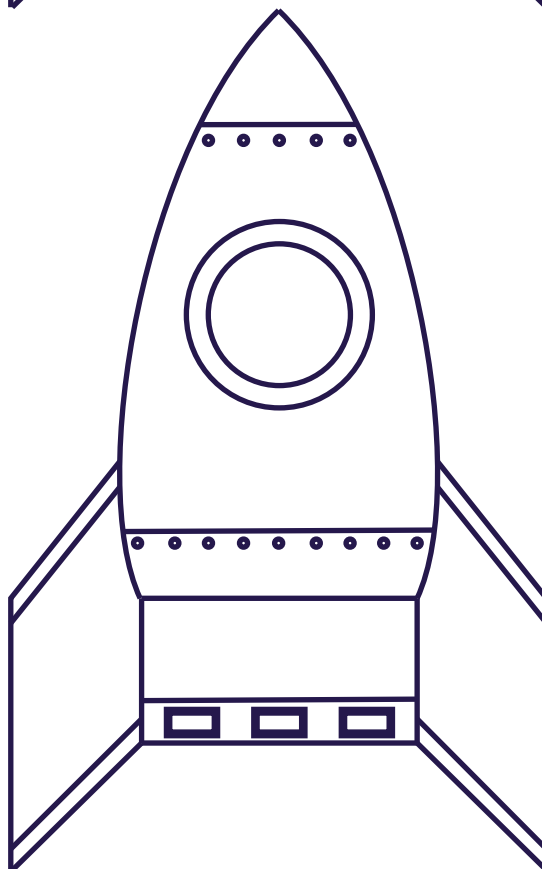
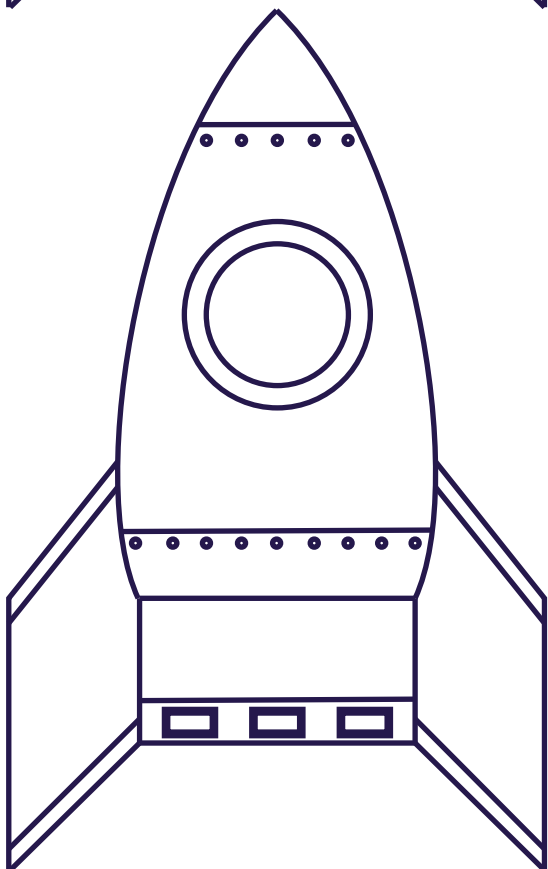
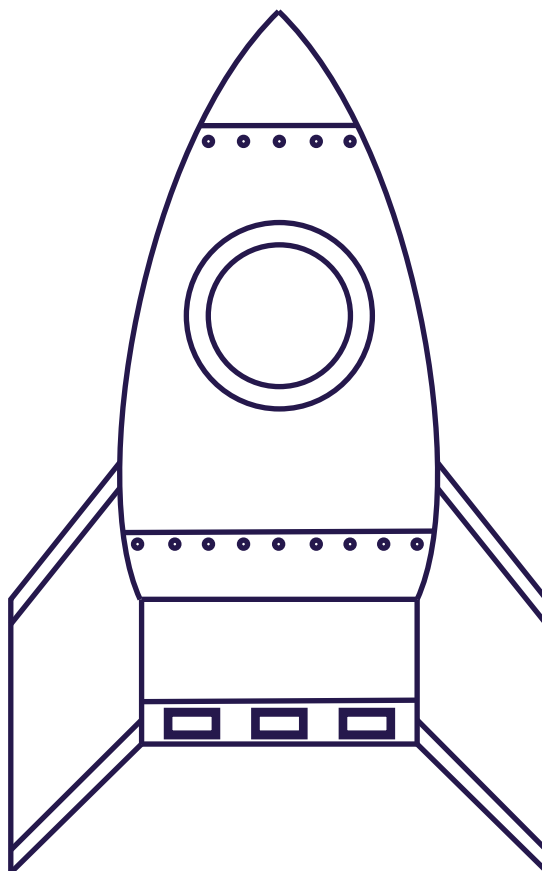
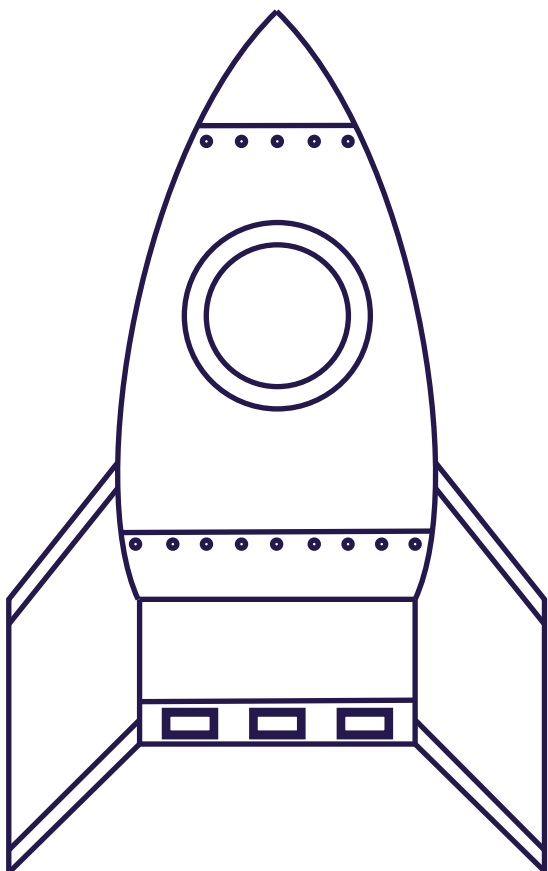

Навіщо потрібні правила?

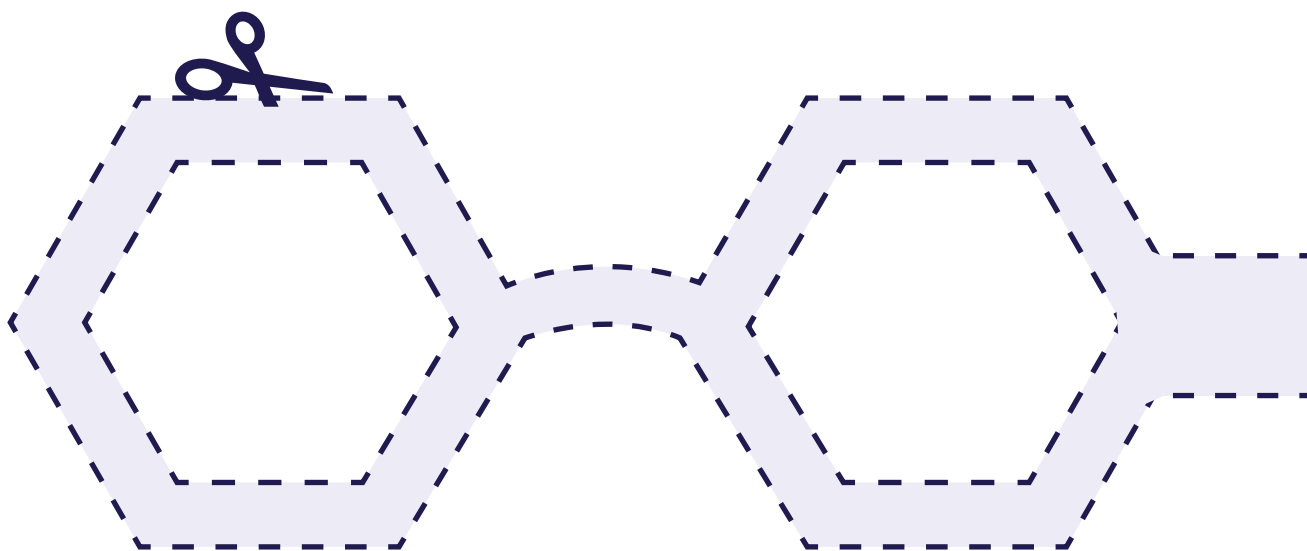
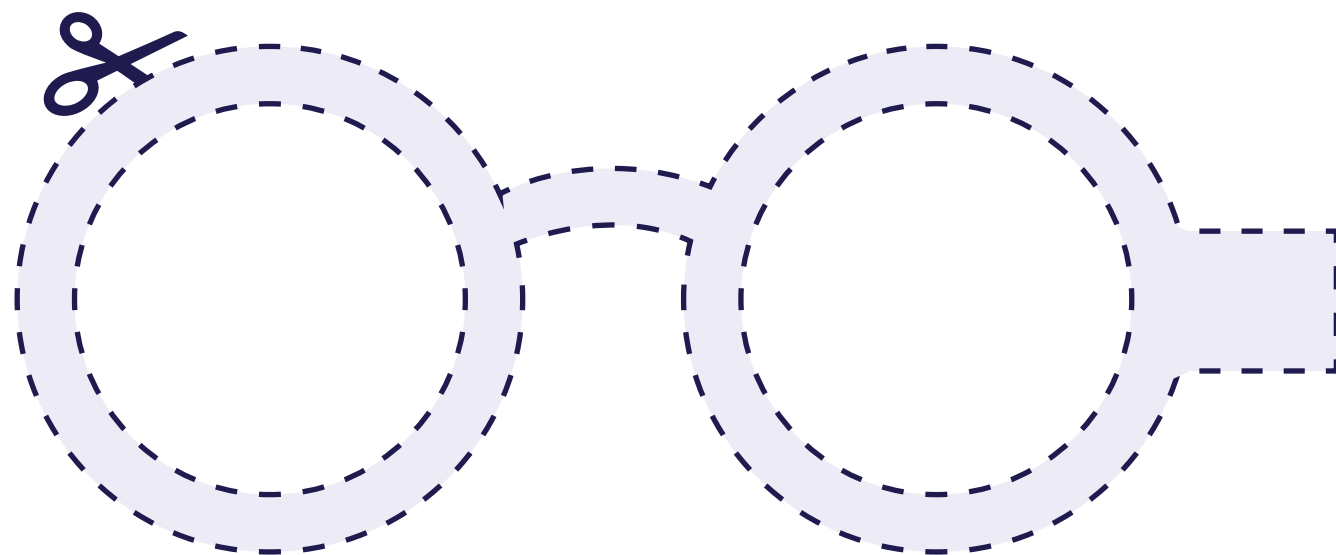
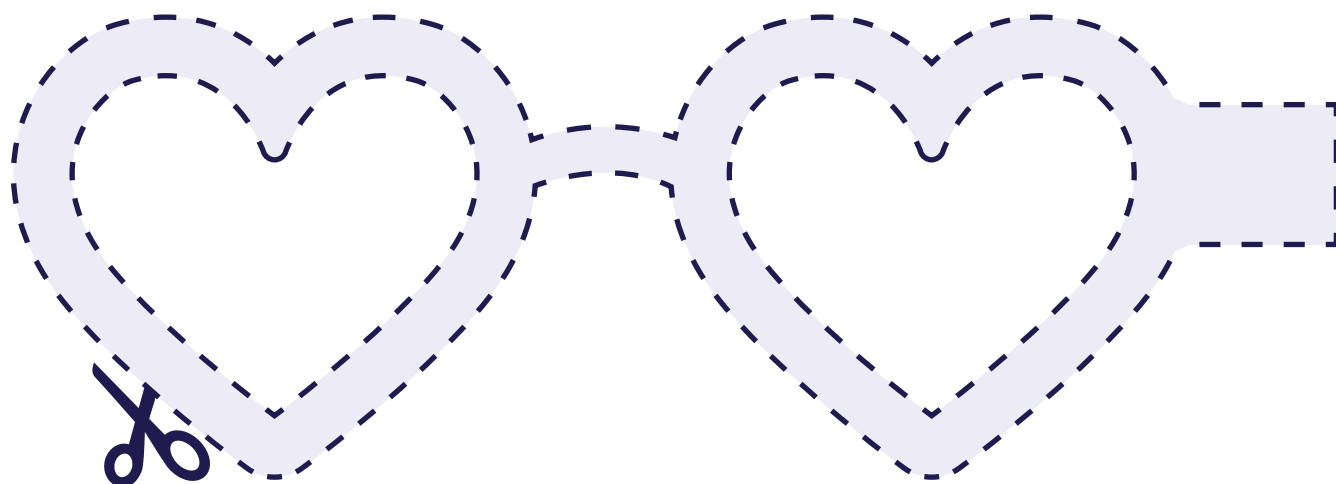

Що означає бути відповідальним?

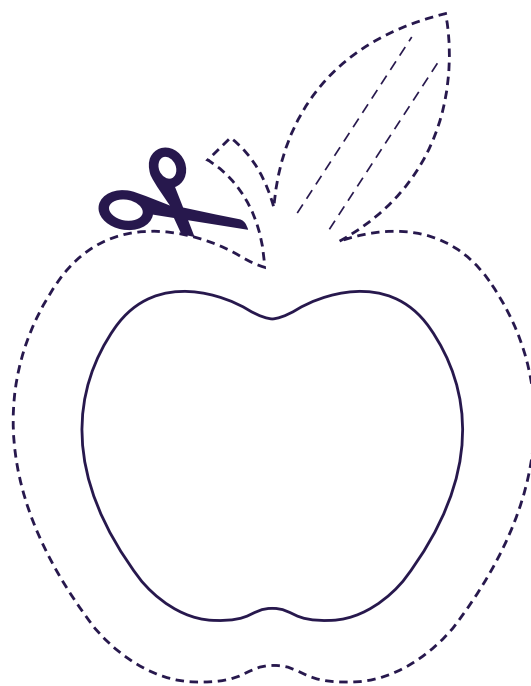
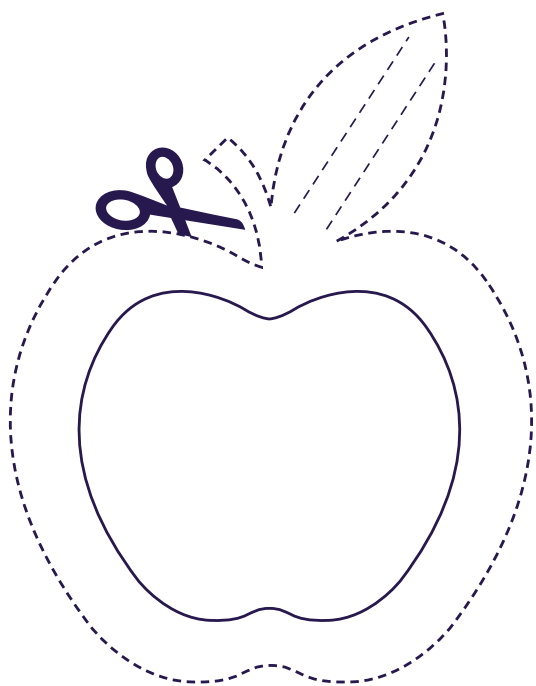
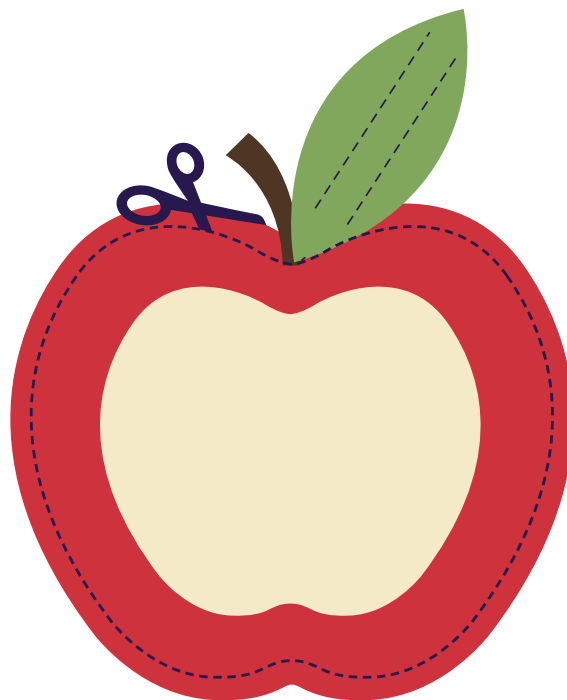
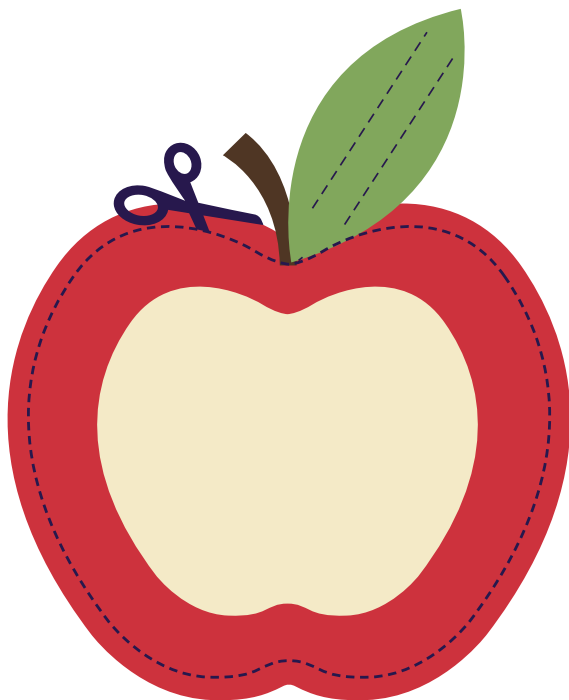

Я хочу жити в справедливому суспільстві

Суперечка інтересів

Обери кольоровий варіант
або розфарбуй самостійно

Для нотаток

Для нотаток